

VERSLAG

OVER HET

bestimmingsden toestand der zaken

VAN DE

Stad Turnhout,

door het Collegie van Burgemeester en Schepenen

aan den Gemeente-Raad

in zijne zitting van 2 October 1882 voorgedragen.

TURNHOUT.

BOEKDRUKKERIJ VAN SPLICHAL-ROOSEN.

—
MDCCCLXXXII.

Mijne Heeren,

Overeenkomstig de bepalingen van art. 70 der gemeentewet, hebben wij de eer UEd. het volgende verslag voor te dragen betrekkelijk het bestuur en den toestand der zaken van de stad voor 1881-1882.

TITEL I

STAAT DER BEVOLKING

De bevolking onzer stad bestond op 31 December 1881 uit 16874 personen, waaronder 8101 mannen en 8773 vrouwen.

Beweging van den burgerlijken stand.

**GEBOORTEN, STERFGEVALLEN, HUWELIJKEN, ECHTSCHEIDINGEN,
ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.**

De beweging van den burgerlijken stand, alsmede de geboorten en sterfgevallen gedurende de jaren 1880 en 1881, zijn ten duidelijkste in de volgende staten omschreven.

Van de sterfgevallen der twee geslachten in 1881, telt men er:

Van	0 tot 1 dag	2
»	1 » 2 dagen	2
»	2 » 3 »	1
»	3 » 4 »	2
»	4 » 5 »	0
»	5 » 10 »	3
»	10 » 15 »	10
»	15 » 20 »	4
»	20 » 25 »	3
»	25 » 1 maand volkomen	2
»	1 » 2 » »	10
»	2 » 3 » »	12
»	3 » 6 » »	14
»	6 » 1 jaar	9
»	1 » 2 »	17
»	2 » 3 »	14
»	3 » 4 »	2
»	4 » 5 »	3
»	5 » 6 »	0
»	6 » 7 »	0
»	7 » 8 »	1
»	8 » 9 »	1
»	9 » 10 »	0
»	10 » 11 »	0

Mede te dragen. 112

JAREN		GEBORORTEN		STERFGEVALLLEN		DOOD GEBOREN		ANNEMKINGEN
1880	1881	MANNELIJKE	VROUWELIJKE	MANNELIJKE	VROUWELIJKE	MANNELIJKE	VROUWELIJKE	
297	299	WETTIGE		Kinderen en on- gehuwden		Wettige en onwettige		In 1881 zijn hier ver- stele 6 personen van het mannelijk geslacht van het vrouwelijk geslacht overleden. die geen deel van de betreffende jaren manneijk en van het vrouwelijk geslacht die hier woonachtig waren elders zijn o- verleden.
311	326	ONWETTIGE		Gehuwden		Wettige en onwettige		
0	14	TOTAAL		WEDUWENAARS		TOTAAL		
2	8	TOTAAL		WEDUWEN		TOTAAL		
00	007	TOTAAL		TOTAAL		TOTAAL		
25	88	Meerder gestorven dan geboren		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	73	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	130	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	67	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	46	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	32	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	38	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	314	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
00	00	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
00	233	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	12	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
6	18	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	11	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
4	15	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	23	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	33	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	5	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
1	4	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		
0	4	Meerder geboren dan gestorven		Meerder geboren dan gestorven		TOTAAL		

		Medege dragen 112
Van 11 tot 12jaren		2
» 12 » 13 »		2
» 13 » 14 »		2
» 14 » 15 »		0
» 15 » 16 »		1
» 16 » 17 »		3
» 17 » 18 »		1
» 18 » 19 »		0
» 19 » 20 »		4
» 20 » 21 »		3
» 21 » 22 »		3
» 22 » 23 »		2
» 23 » 24 »		0
» 24 » 25 »		1
» 25 » 30 »		7
» 30 » 35 »		6
» 35 » 40 »		12
» 40 » 45 »		14
» 45 » 50 »		10
» 50 » 55 »		16
» 55 » 60 »		17
» 60 » 65 »		26
» 65 » 70 »		19
» 70 » 75 »		26
» 75 » 80 »		25

Mede te dragen 314

		Medege dragen 314
Van 80 tot 85 jaren		22
» 85 » 90 »		3
» 90 » 95 »		4
» 95 » 100 »		1

Totaal 344

Overleden in Januari	34
» » Februari	25
» » Maart	25
» » April.	40
» » Mei	22
» » Juni	27
» » Juli	32
» » Augustus	30
» » September	24
» » October	26
» » November	23
» » December	36

Totaal 344

Volgens opgaaft zijn er gestorven in 1881 ten gevolge van:

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Pokken	1	0
Groep	2	0
Kinkhoest	0	0
	—	—
Mede te dragen,	3	0

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Medege dragen	3	0
Tijphuskoorts	4	1
Cholera	0	0
Kinderbedziekte	0	7
Longtering en chronische borstziekten	35	20
Luchtpijpontsteking, longontsteking, fleuris en acute ziekte der ademhalingswerktuigen	22	16
Darmontsteking, afgang	7	15
Verscheidene ziekten onder de bovengenoemde niet begrepen	104	98
Verwuring	1	0
Verdrinking	9	0
Brandwonden	1	0
Andere oorzaken of middelen	1	0
Totaal	187	157

Overeenkomend totaal

344

HUWELIJKEN.

Tusschen jonkmans en meisjes, met :

Jonkmans, geboren in 1832-1836 met meisjes, geboren in 1832-1836	1
» » 1842-1846 » » 1842-1846	1
» » 1842-1846 » » 1847-1851	1
» » 1842-1846 » » 1852-1856	2
» » 1842-1846 » » 1857-1861	1
» » 1847-1851 » » 1842-1846	1
» » 1847-1851 » » 1847-1851	3
» » 1847-1851 » » 1852-1856	2
Mede te dragen	12

	Medege dragen
Jonkmans, geboren in 1817-1851 met meisjes geboren in 1857-1861	4
» » 1817-1851 » » 1862-	1
» » 1852-1856 » » 1847-1851	3
» » 1852-1856 » » 1852-1856	8
» » 1852-1856 » » 1857-1861	26
» » 1852-1856 » » 1862-	3
» » 1857-1861 » » 1842-1846	1
» » 1857-1861 » » 1847-1851	4
» » 1857-1861 » » 1852-1856	6
» » 1857-1861 » » 1857-1861	31
» » 1857-1861 » » 1862-	6
en daarna	6
Totaal	105

Tusschen jonkmans en weduwen :

Jonkmans, geboren in 1812-1846 met weduwen, geboren in 1832-1836	1
» » 1842-1846 » » 1837-1841	1
» » 1842-1846 » » 1842-1846	1
» » 1847-1851 » » 1837-1841	1
» » 1852-1856 » » 1837-1841	2
» » 1857-1861 » » 1837-1841	1
Totaal	7

Tusschen weduwenaars en meisjes :

Weduwenaars, geb. in 1832-1836 met meisjes, geboren in 1842-1846	1
» » 1842-1846 » » 1852-1856	2
» » 1847-1851 » » 1852-1856	1
» » 1847-1851 » » 1857-1861	1
» » 1852-1856 » » 1857-1861	1
Totaal	6

Tusschen weduenaars en weduwen :

Weduenaarsgeb. in 1822-1826 met weduwen geboren in 1837-1841	1
» » 1837-1841 » » 1842-1846	1
» » 1837-1841 » » 1847-1851	1
» » 1842-1846 » » 1832-1836	1
» » 1847-1851 » » 1837-1841	1
	Totaal 123
In 1880	105
	Verschil in meer 18

ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.

	Jongens	Meisjes.
Erkend van 3 maanden tot 1 jaar	1	0
Gewettigd van minder dan 3 maanden	1	0
» » 3 maanden tot 1 jaar	3	1
» » 1 tot 2 jaar	2	2
» » 2 tot 5 »	0	3
» » 5 tot 10 »	0	1
» » 10 tot 15 »	0	1
	Totaal 7	8

VERANDERING VAN WONING.

De personen die van 1 Januari tot en met 31 December 1881 onze stad of haren buitenkring kwamen bewonen, worden onderverdeeld als volgt :

Van andere gemeenten van het rijk: 226 mannen, 228 vrouwen.

Van buiten 's lands:

Uit Holland	20	»	18	»
» andere landen	0	»	0	»
Van ambtswege ingeschreven	1	»	0	»
	Totaal. 247	»	246	»

Hetzelfde jaar zijn van hier vertrokken :

Naar andere gemeenten in het rijk : 254 mannen, 236 vrouwen.

» » koninkrijken en landen:				
» Frankrijk	5	»	1	»
» Holland	38	»	26	»
» ander landen	0	»	0	»
	Totaal. 297		263	»

Hieruit volgt dat er uit onze stad 50 mannen en 17 vrouwen meerder zijn vertrokken dan komen wonen.

REGISTERS VAN BEVOLKING.

De nieuwe registers van bevolking, ten getalle van 14, zijn met de meeste zorg en nauwgezetheid afgewerkt. Niets wordt verzuimd om de voorschriften der wet van 2 Juni 1856 en van het koninklijk besluit van 31 October 1866, alsmede die van het gemeentereglement van 21 November 1856 door de bevolking te doen nakomen.

INBOORLINGSCHAP.

Gedurende het jaar 1881, zijn er ter stadssecretarij, tot het verkrijgen der inburgering, gelijkvormig de wet van 1

April 1879, gewijzigd door deze van 6 Augusti 1881, 7 verklaringen gedaan.

AANMERKINGEN OMTRENT HET HOUDEN DER REGISTERS VAN DEN BURGERLIJKEN STAND.

Sedert ons laatste verslag zijn de alphabetische tafels der oude parochiale registers van geboortens, overlijdens en huwelijken der jaren 1566-1796, door den heer Prosper Balcaen van Aelst, keurig en zorgvuldig afgewerkt. Dit belangrijk werk, behelzende 95421 artikelen, bestaat uit 8 registers der parochie St. Petrus alhier, en 1 register van de jaren 1650-1796 der parochie St. Bavo van Oud-Turnhout, welke allen op het bureel van den burgerlijken stand worden bewaard en aldaar ter inzage van eenieder berusten.

Overeenkomstig den ministerieelen omzendbrief van 15 Augusti 1877, betaalde de stad hiervoor frank 3287.88, onverminderd fr. 2978.80 door gemelden omzendbrief ten laste van den Staat gesteld.

Sedert 1 September 1881 tot 1 September 1882 werden er door tusschenkomst van den heer H. Ardui, beambte van den burgerlijken stand, 81 extracten of akten aan de societeit St. Joannes Franciscus Regis afgeleverd.

VERIFICATIE DER REGISTERS VAN DEN BURGERLIJKEN STAND.

Er is ons geene enkele aanmerking van wege het Parket over de nedergelegde registers van 1881 gedaan geworden.

TITEL II

GEMEENTE-BESTUUR.

Gemeente-Raad.

Op 25 October 1881, zijnde de laatste dinsdag der maand, heeft er in onze stad, overeenkomstig art. 117 der samengevoegde kieswetten, eene gemeentekiezing plaats gehad voor de vernieuwing der kleinste helft des raads waarvan het mandaat met 1° Januari 1882 eindigde.

Bij deze kiezing bekwamen de heeren P. Dierckx, F. Loyens, P. Amsens, Ed. Glénisson en Jos. Keuppens, allen aftredende leden, eene groote meerderheid van stemmen.

Het aftredend lid, de heer J. De Somer, zich niet meer voorstellende, en de heer P. Verrijdt ter oorzake van gevorderden ouderdom niet meer verlangende zijn mandaat te zien hernieuwen, werd er in hunne vervanging voorzien door de heeren G. Van Pelt, nijveraar en F. Verrijdt, landbouwer; de heer J. B. Wouters, landbouwer en tapper, nam de plaats in van mijnheer H. Dejongh, die onze stad met de woonst had verlaten.

Het nieuw mandaat van al deze leden loopt tot 31 December 1887, behalve dit van mijnheer J. B. Wouters, hetwelk met 31 December 1884 zal eindigen.

Op 9 December laatst trof eene schielijke dood den heer F. C. Loyens, gemeente-raadslid. Den 15 derzelfde maand

bracht de achtbare heer Burgemeester in openbare zitting des gemeenteraads eene welverdiende hulde aan den diepbetreurden afgestorvene, die buiten het ambt van raadsheer, nog deel maakte van de Commissie der Stads-Teekenschool en van het bestuur der Burgerlijke Godshuizen, in welke laatste hoedanigheid hij vooral de achting van al zijne medeburgers genoot.

De heer F. C. Loyens was gemeenteraadslid sedert 2 September 1872; lid der besturende Commissie der Stads-Teekenschool sedert hare instelling, dagteekenende van 8 December 1869, en lid van het bestuur der Burgerlijke Godshuizen sedert 13 November 1867.

Een brief van rouwbetuiging werd in naam van den Gemeente-raad aan mevrouw Loyens gezonden.

Collegie van Burgemeester en Schepenen.

Wij hebben hieromtrent geene veranderingen te vermelden. Echter dient er opgemerkt te worden dat de heer P. Dierckx, schepen van den burgerlijken stand en van financiën, die bij de jongste gemeente-kiezing als raadslid is herkozen, alhoewel tot hiertoe nog niet als schepen herbenoemd, toch deze hoedanigheid blijft behouden, krachtens art: 269 der samengevoegde kieswetten, alsmede het ambt van officier van den burgerlijken stand, overeenkomstig de ministeriële brieven van 10 April 1847 en 11 Januari 1879.

Gemeente ontvangst.

Zonder wijziging.

Personeel en inrichting der bureelen.

Gedurende het afgelopen jaar is het personeel hetzelfde gebleven.

Kiezerslijsten.

Volgens de wet van 30 Juli 1881, zijn de kiezerslijsten onzer stad voor het jaar 1882 gedrukt geworden.

Ziehier de vergelijkende tabel der jaren 1882 en 1883.

JAREN	KIEZERS VOOR DE VORMING		
	van de Wetgevende Kamers	van den Provincialen Raad	van den Gemeente- Raad.
1883	299	549	803
1882	293	543	797
Vershil: in meer in min	6 0	6 0	6 0

Op de voormelde lijsten van 1882 zijn er doorgeschraapt: 22 personen welke voor de herziening en sluiting waren overleden; 15 welke de stad hadden verlaten; 23 die den vereischten cijns niet meer betaalden en 3 personen welke de rechtbank van koophandel in faling verklaarde.

Bovendien zijn er 19 burgers voor de eerste maal als kiezers voor de wetgevende Kamers tegen 1883 op de lijsten

gebracht; 27 burgers worden voor de eerste maal kiezers voor den Provincialen-Raad en 27 voor den Gemeente-Raad.

1 persoon, zijne wettelijke woonplaats in onze stad willen-de behouden, heeft de vereischte verklaring gedaan om alhier op de kiezerslijst als algemeene kiezer te worden ingeschreven. Vóór de definitieve sluiting der lijsten is er 1 persoon, als kiezer voor de gemeente abusievelijk ingeschreven, als algemeene kiezer op dezelve gebracht.

8 Kiezers voor de provincie en 3 voor de gemeente hebben bovendien hun recht doen gelden en ééne reklaam is verworpen geworden.

Wij laten hier volgen de herhalende tabel der verschillen-de staten en beroepen waartoe de personen in 1882 op de kiezerslijst voor de Wetgevende Kamers gebracht, behooren :

Landbouwers en pachters	26
Nijveraars (meesters van fabrieken of groote werkplaatsen).	32
Beenhouwers	5
Bakkers en banketbakkers.	10
Brouwers	4
Molenaars	0
Ondernemers, metsers, schilders en schrijnwerkers.	10
Goud- en zilversmeden, juwelieren en horlogiemakers	1
Drukkers en Boekhandelaars	4
Andere nijverheden	31
Logement- en hotelhouders en restaurateurs	12
Winkeliers (kleinhandelaren)	46
	—

Mede te dragen 199

	Medege dragen 199
Herbergiers en slijters in dranken.	26
Kooplieden, reeders en wisselagenten.	16
Bankiers, wisselaren en makelaren	2
Staatsambtenaren en bedienden	9
Provinciale en gemeente ambtenaren en bedienden.	5
Rechters en raadsleden	4
Advokaten en avoués	4
Notarissen	4
Ministers der eerediensten	4
Bestuurders van onderwijsgestichten, professoren en onderwijzers.	2
Genees- en heelmeesters	3
Andere personen toehoorende aan den gezondheidsdienst.	0
Letterkundige dagbladschrijvers.	1
Kunstschilders, beeldhouwers en bouwkundigen	2
Officieren van het leger	0
Eigenaars, renteniers, burgerlijke en militaire gepensioneerden	10
Andere bedrijven.	20
	—
	Totaal 293

Lijst der jury.

De lijst der personen in onze stad woonachtig en de noodige vereischten bezittende om deel te maken van de jury, is op 26 mei jongstleden herzien en bevat nogmaals 54 namen.

Kiezingen.

Voor wat betreft de gemeentekiezing van 25 October

1881, zie men hiervoor, Titel II, Gemeentebestuur, Gemeente-Raad.

Overeenkomstig art: 114 der samengevoegde kieswetten, is den 22e Mei van het loopende jaar het kieskollegie van het kanton Turnhout bijeengeroepen geworden om over te gaan tot de kiezing van drie leden van den Provincialen Raad. De aftredende leden, de heeren Hoefnagels en Van Hal, beiden advokaten-avoués bij de rechtbank alhier en de heer J. Smolderen, lid der Bestendige Deputatie en brouwer, woonachtig te Gierle, zijn met eene groote meerderheid van stemmen herkozen.

Beweging der zaken

van het bestuur, der stadsschriften en der archieven.

X In zitting des gemeenteraads van 3 October 1881, gaf de heer Burgemeester aan den Raad te kennen dat er hem van wege de familie Van Genechten alhier een boek was ter hand gesteld, voortkomende uit de bibliotheek van wijlen den heer W. J. F. Van Genechten, in leven rustend Voorzitter der Rechtbank te dezer stede, en betiteld: « Medalsche historie der republyk van Holland, » alsmede van zes medaliën betrekkelijk den slag der Thielenheide in den jare 1597, die veel belang voor de historie der stad opleveren. De Raad gelastte eenparig het schepencollegie de familie Van Genechten hiervoor te bedanken.

Gemeentegoederen.

ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN.

Er is in de stedelijke begrooting van 1882 een credit

geschreven van fr. 662,91, vermoedelijk bedrag van den verkoopprijs volgens schatting van 22 perceelen vagen grond en van voorhoofden van wegen.

Hiervan is tot nu toe een gedeelte verkocht aan vrouwe weduwe Ant. Van Genechten en kinderen, waarvan de opbrengst is geweest, de 25 % daarin begrepen, frs. 296.29^c.

Aankoopingen, verkooping en mangelingen.

Zooals wij verleden jaar hebben gemeld, was er in de stedelijke begrooting voor 1882 eene som gebracht van fr. 4500. » voor het in het gasfabriek aanwezig materieel welk, volgens opgemaakt inventaris, even als voormeld fabriek, door de « compagnie générale du gaz pour la France et l'Étranger » te Parijs gevestigd, zou worden overgenomen. Dit inventaris, ten beloope van frs. 6372.02, is door den raad in zitting van 3 october 1881 eenparig goedgekeurd en gemelde som is dan ook door de concessiehoudende maatschappij in de stadskas gestort geworden.

Betwistbare zaken.

Geene.

Gemeente-reglementen.

Men raadplege het verslag van 1873.

TITEL III
GEMEENTE INKOMSTEN

**Ontleding dergemeente-rekening van 1881 en waardeering
der begrooting van 1883.**

GEWONE EN BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

a. GEWONE.

Erfelijke inkomsten.

	Rekening.	Begrooting.
Verhuring van huizen en andere opbrengende gebouwen	6529,25	6520,00
Verkoop van turf, schadden, hout en strooisel enz.	1303,50	150,00
<i>Gemachtigde heffingen, schattingen en belastingen.</i>		
Voor het onderhouden en verbeteren der buurtwegen	5416,28	5500,00
Opbrengst van het staangeld in het vleeschhuis	616, »	550,00
Gewone additionneele centiemen op de belastingen	4499,23	4650,00
1/4 der belastingen op de honden.	440,35	470,00
Aandeel der stad voor de afgeschafte oetdroo- rechten volgens de wet	64900,00	64900,00
Belastingen op de rijtuigen op veren of riemen	3040, »	2950,00
Item op de paarden en ossen	4220,80	4350,00
Item van de belasting op het bebouwd kadastraal inkomen der bebouwde huizen, lust- huizen en nijverheidsgebouwen.	23714,50	24400,00
Mede te dragen		<u>114440,00</u>

Medege dragen 114440,00

Andere ontvangsten.

Opbrengst der ruiming van de stadpissijnen en gemakken	70,	70,00
Opbrengst der akten van den burgerlijken stand	146,16	150,00

b. BUITENGEWONE.

Goed slot der vorige rekening	55636,87	0,00
Overschot der vorige dienstjaren op de begrooting	00,00	37416,67
Toelage van de provincie voor de stadsteekenschool	600,00	600,00
Toelage van den Staat voor de stadsteekenschool		600,00
Id. id. jaar 1881 nog te ontvangen		400,00
Id. Provincie en Staat voor gezondheids- werken in de Veldstraat en elders		500,00
Id. id. voor de verbinding der Beggijnestraat naar de oude kom der vaart en gezondheidswerken aan de Meir, niet ingekomen van 1881		7000,00
Id. voor de muziekschool van de Provincie en Staat.	1000,00	1000,00
Id. voor het lager onderwijs	7328,41	7470,00
3 ^{de} uitgaaf op de leening van 1880 aan 4%, koninklijk besluit van 7 Mei 1880		10000,00
Verschillende ontvangsten, interesten der spaarkas begrepen	1646,23	2000,00
Buitengewone opcentiemen	28700,00	29800,00
Mede te dragen		<u>211446,67</u>

Medege dragen		211416,67
Militaire logementen, transporten, enz.	00,00	1000,00
Teruggave van de verschotten gedaan voor de kuisching der rivieren <i>ex officio</i> , ten laste der boordeigenaars	00,00	100,00
Opbrengrst van reeds verleende en nog te verleenen concessiën voor begraafplaats op het gemeente-kerkof	1000,00	600,00
Opbrengrst van het gazfabriek	11926,50	0,00
		Totaal 213146,67

GEWONE EN BUITENGEWONE UITGAVEN.

1. Kapittel. Huishoudelijk plaatselijk bestuur.	00	17505,00
2. » Publieke veiligheid en gezondheidsgesteltenis, enz.	00	24910,00
3. » Gemeente-werken	00	11150,00
4. » Handel en scheepvaart.	00	00,00
5. » Caserneering, logementen en militaire transporten	00	1000,00
6. » Publieke weldadigheid	00	61978,53
7. » Eeredienst	00	1300,00
8. » Openbaar onderwijs	00	20186,00
9. » Schoone kunsten.	00	6800,00
10. » Gevestigde schuld.	00	8120,09
11. » Regelingen.	00	400,00
12. » Herhalingen	00	6487,88
13. » Buitengewone uitgaven	00	00,00
14. » Verschillende uitgaven	00	8144,00
15. » Nieuwe werken en bijzondere uitgaven.	00	34385,00
		Totaal 205366,50

Uitkomst van de begrooting van 1883.

Ontvangsten	fr.	213146,67
Uitgaven	fr.	205366,50
	Overschot fr.	7780,17

Schulden.

De oude schulden, ten laste der stad, zijn nog altijd dezelfde.

Leeningen.

Tot amortisatie der leening 1880 is er frs. 1100, » tot deze van 1873 frs. 1800. » afgelegd. Er dient eventwel in aanmerking genomen te worden dat de Raad, in zitting van 3 october 1881, de aflegging van het saldo der leening 1873, frs. 247,700. » heeft gestemd en dat tot betaling dezer som zouden worden gebruikt de frs. 213750. » voorts komende van den verkoop van het gazfabriek, de frs. 6372,02 van deszelfs inventaris, de verdere bestaande kapitale midelen en eindelijk eene som van 20.000. » frs. te verhalen op de leening 4 % van 1880.

De aflegging der leening 4 1/2 % van 1873 is dan ook regelmatig geschied in de bureelen van den heer stadsontvanger op 15 December verleden.

Financiële gesteltenis.

De rekening over het dienstjaar 1881 sluit met een boni

van fr. 55036.87. Deze boni echter, als men rekening houdt van de vervallen kredieten voor het vergrooten van het kerkhof en de verlenging der Lange Beggijnestraat, op het dienstjaar 1883 weder te brengen, alsmede van de som van fr. 19037.51, reeds in de loopende begrooting geschreven, blijft slechts frs. 13014.36 bedragen...

Onder de verschillende uitgaven die voor de stad bezwaard mogen worden genoemd, bevinden zich vooreerst de sommen benodigd voor kap. VI « Openbare Liefdadigheid. » Inderdaad, de onderstanden in de begrooting van 1882 onder dit kapittel voorkomende, beloopt tot frs. 70,071.04, terwijl die voor 1880 slechts frs. 58,514.35 bedroegen tegen frs. 31610.» cijfer der stedelijke rekening van 1874.

Het is te voorzien dat deze toestand niet zoo spoedig merklijk zal verbeteren; nogtans stippen wij met genoeg aan, dat het Bureel van Weldadigheid ongeveer 6000 fr. minder als verleden jaar, voor 1883, van de stad denkt noodig te zullen hebben.

Mocht echter de vermeerdering dier lasten in dusdanige evenredigheid blijven toenemen, dan zou de stad geene toereikende middelen kunnen vinden om deze te keer te gaan.

Daarbij moeten worden gevoegd de steeds klimmende uitgaven voor de schoolbenoedigheden.

Een ministerieel besluit van 4 oktober 1881, de inrichting hier ter stede bevelende eener school van volwassenden voor jongens en meisjes, tegen het advies van den

gemeente-raad, is de stadsregeering verplicht geweest de machtiging te vragen voor een jaar eenen opentiem te heffen op de grond- en personeele belasting ten einde in derzelve uitgaven te kunnen voorzien.

Comptabiliteit.

BEGROOTING VAN 1882.

De stadsbegrooting voor het loopende jaar 1882, vastgesteld door de Bestendige Deputatie van den provincialen raad op 13 januari 1882 bedraagt :

In ontvangsten	fr. 429804.44
In uitgaven	» 428987.13
Overschot	fr. 817.31

Rekening.

De rekening over het dienstjaar 1881, door den gemeente-ontvanger ingezonden en door den gemeente-raad voorloopig vastgesteld, bewijst :

Dat de ontvangsten van allerlei aard bedragen . . .	fr. 331919.55
Dat de uitgaven	» 276282.68
En dat het goed slot is	fr. 55636.87
Hiervan zijn reeds in de loopende begrooting 1882 gebracht	fr. 19037.51
Dus blijft er beschikbaar	fr. 36599.36

Pensioenkas der toegevoegden.

Het beschikbaar nominaal kapitaal, volgens gedane spe-

woonachtig, voor concessie van eene begraafplaats op het Gemeente kerkhof voor de afgestorvene leden hunner familiën.

2° Eene dito van fr. 500. » van den heer notaris Boone, namens de erfgenamen van wijlen den heer Ignatius Franciscus Van Lissum, rentenier ter stede, tot afstand door de stad van vier vierkante meters grond op voormeld kerkhof, moettende dienen tot eeuwigdurende begraafplaats van den voornoemden afdlijvige.

3° Eene dito van 500. » fr. van den heer Paulus Guilielmus Maria Gislénus Baron de Fierlant, grondeigenaar, wonende te Limal nabij Waver, tot hetzelfde einde en bestemd voor rustplaats van wijlen den Eerw. heer Carolus Antonius Maria de Fierlant, zijnen oom.

4° Een legaat van fr. 300, » zonder lasten door wijlen Barbara Verdonck aan voornoemd bestuur gedaan.

5° Een dito van fr. 1000, » zonder lasten door de erfgenamen van wijlen den heer Matheus Adrianus Bavelaar, overleden alhier den 20 Juli 1881.

Aankoppingen, verkooping en mangelingen.

De verkoop van uitgewaaide boomen en strooisel van 27 oktober 1881 heeft opgebracht met de 10 % fr. 947.70^c.

Men heeft met voorkennis des gemeenteraads en der Bestendige Deputatie 2 perceelen grond en 1 huis verkocht waarvan de opbrengst was frs. 846. »

Op 28 Juli 11. is men overgegaan tot de openbare ver-

huring van eigendommen en van het recht van jacht. Dezer opbrengst is geweest, te weten :

1° Van zeven loten voor 9 jaren en een lot voor 8 jaren frs. 769. » per jaar.

2° Van 't recht van jacht op de eigendommen van voornoemd bestuur, vier loten voor 9 jaren, frs. 155. » per jaar.

Afleggingen en aanleggingen van kapitalen.

De stad betaalde aan het Bureel van Weldadigheid; ten titel van terugschieting van het kapitaal der obligatiën van de stadsleening 1873, n°s 237, 239, 241, 248, 286 tot 297, 16 nummers ieder van fr. 500 en n^r 461 van 1000 fr. samen 9000 » frank.

De volgende kapitalen werden aangelegd :

1° Een nominaal kapitaal in Belgische obligatiën 3 0/0 van frs. 900-» ingeschreven op 's lands grootboek onder n^r 8460.

2° Een nominaal kapitaal in Belgische obligatiën 3 0/0 van frs. 10400-» ingeschreven op 's lands grootboek onder n^r 8575.

3° Een nominaal kapitaal in Belgische obligatiën 3 0/0 van fr. 1200-» ingeschreven op 's lands grootboek onder n^r 8772.

4° Een nominaal kapitaal in Belgische obligatiën 3 0/0 van fr. 1200-» ingeschreven op 's lands grootboek onder n^r 8982.

5° Een nominaal kapitaal in Belgische obligatiën 3 0/0

van fr. 600-» ingeschreven op 's lands grootboek onder n° 9024.

6° Een nominaal kapitaal in Belgische obligatiën 3 0/0 van fr. 300-» ingeschreven op 's lands grootboek onder n° 9053.

7° Een nominaal kapitaal in Belgische obligatiën 3 0/0 van fr. 600-» ingeschreven op 's lands grootboek onder n° 9105.

Comptabiliteit.

De goedgekeurde rekening over het dienstjaar 1881 be-
loopt :

In ontvangsten van allerlei aard	frs. 63,167.90
In uitgaven	» 57,489.66
Dus bedraagt het goed slot	frs. 5,678.24

De vastgestelde begrooting van 1882, hierin begrepen
eenen onderstand van de stad van fr. 37.200-» bedraagt in :

Ontvangsten	frs. 54,282.70
Uitgaven	» 54,264.69

Overschot frs. 18,01

Er dient opgemerkt te worden dat in den voormelden
onderstand niet is begrepen de som van frs. 8335-» in de
stedelijke begrooting van 1882 gebracht voor het gemeen-
zaam fonds.

Statistieke opgaven van behoeftigheid.

Voor de verhooging der bijdrage voor het gemeenzaam
fonds raadplege men het verslag van 1881.

Onderstanden ; uitdeelingen.

De uitdeelingen aan personen welke alhier hunne on-
derstandswoonst hebben, en door ons Armbestuur zelf ge-
daan, verdeelen zich volgens de rekening van 1881, als
volgt :

In geld	frs. 10,000.00
In brood	» 12,759.09
In kleederen, lijnwaad en beddegoed	» 1,452.31
In geneesmiddelen	» 1,466.00
Jaarwedden der genees, heel- en vroedmeesters	» 2,000.00
Mondkosten enz. der bestedingen	» 11,000.00
Mondkosten enz. der bestedingen in St. Petrus Godshuis, eerste kleeding begrepen	» 6,140.27
Voor armen ter woonst in vreemde gemeenten te helpen in 1881	» 908.70
Voor armen ter woonst in vroegere jaren	» 48.09
Voor huishuren	» 2,169.00
Aan vreemde behoeftigen in de stad verblijvende	» 3,653.28
Buitengewone toelage der stad op art. 1 der begroo- ting van 1880	» 2,000.00
	Samen fr. 53,596.74

Betwistbare zaken.

Geene.

Godshuizen.

BESTUUR.

De heer Florent Van Hal, particuliere, is tot lid van het

Bestuur gekozen in vervanging van den heer F. C. Loyens, overleden, terwijl de heer Gustave Glénisson, nijveraar, den heer F. Van Ravestyn-Van Genechten heeft opgevolgd, daar deze zijn ontslag heeft gegeven.

Verders is op 24 november 1881 het mandaat van den heer G. Van Pelt-Versteylen hernieuwd.

Roerende en onroerende goederen.

De verkoop van uitgewaaide en wassende boomen, mast en schaarhout, heeft de totale som van fr. 6070,70c opgebracht.

Giften en legaten.

St. Elisabeths Gasthuis heeft eene gift ontvangen van fr. 250, van de heeren Guilielmus Franciscus Mesmaekers en zonen; dezelfde heeren begunstigden met eene dergelijke somme gelds, St. Petrus Godshuis.

Eene afzonderlijke som van fr. 250, is aan het Gasthuis en St. Petrus Godshuis gegeven door den heer notaris Boone, in naam der erfgenamen Ign. Franc. Van Lissum.

Ook eene afzonderlijke som van fr. 250, door den heer P. G. M. G. Baron de Fierlant.

Voor de redenen dezer giften zie men hiervoor onder den titel: « Armbestuur; giften en legaten. »

Wijders ontving de Commissie der Godshuizen nog twee giften, ieder van fr. 1000, zonder lasten aan St. Petrus Godshuis en St. Elisabeths Gasthuis gedaan door de erf-

genamen van wijlen den heer M. A. Bavelaar, en St. Petrus Godshuis ontving van de erven van wijlen vrouwe Isabella Maria Joanna Nuyens, echtgenote van den heer Mart. Van Moll, tot stichting van een bed met opschrift, fr. 4000-»

Aankoopingen, verkooping en mangelingen.

Zie hierboven: roerende en onroerende goederen.

Afleggingen en aanleggingen van kapitalen.

De gedane afleggingen zijn:

Aan het Beggijnhof:

Twée teruggeschotene obligatiën op de stad Turnhout fr. 700.

Aan het Gasthuis:

Voor teruggeschotene obligatiën op de stad Turnhout fr. 62400.

Van Mejjuffrouw Antoinette Vogels voor afleg van eenen cijns fr. 100.

Aan St. Petrus Godshuis:

Van de stad voor afgelegde obligatiën fr. 31900-»

Aan het meisjes weezenhuis:

Van de stad Turnhout voor teruggeschotene obligatiën fr. 3200-»

Aan het jongens weezenhuis:

Van de stad Turnhout voor teruggeschotene obligatiën fr. 5200-»

De aangekochte obligatiën worden verdeeld als volgt:

Voor het Beggijnhof :

1. Eene belgische obligatie van 2000-» fr. à 2 1/2 0/0 ingeschreven onder n° 8238.

2. Eene belgische obligatie van 1000-» fr. a 2 1/2 0/0 ingeschreven onder n° 8284.

Voor het Gasthuis :

1. Eene belgische obligatie van 1000 fr. à 2 1/2 0/0 ingeschreven onder 8238.

2. Belgische obligatiën à 2 1/2 0/0 voor 88,000-» fr., ingeschreven onder n° 8284.

3. Belgische obligatiën à 2 1/2 0/0 voor 1400-» fr. ingeschreven onder n. 8432.

4. Eene belgische obligatie à 2 1/2 0/0 van 200-» fr. ingeschreven onder n° 8472.

Voor St. Petrus Godshuis :

1. Eene belgische obligatie van 6000-» fr. à 2 1/2 0/0 ingeschreven onder n° 8238.

2. Obligatiën op de stad Turnhout 4 0/0 der leening 1880 voor 30,000-» fr.

3. Belgische obligatiën 2 1/2 0/0 voor 2700-» fr. ingeschreven onder n. 8284.

4. Belgische obligatiën 2 1/2 0/0 voor 1400-» fr. ingeschreven onder n° 8432.

5. Belgische obligatiën 2 1/2 0/0 voor 800-» fr. ingeschreven onder n° 8472.

Voor het meisjes weezenhuis :

Belgische obligatiën 2 1/2 0/0 voor 4500-» fr. ingeschreven onder n° 8284.

Voor het jongens weezenhuis :
Belgische obligatiën 2 1/2 0/0 voor 7200-» fr. ingeschreven onder n° 8284.

Comptabiliteit.

De loopende begrotingen, dienstjaar 1882, zijn aldus vastgesteld :

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot
Gasthuis.	fr. 165381,03	fr. 165343,44	fr. 37,59
Beggijnhof	» 17477,56	» 17389,86	» 87,70
St Petrus Godshuis.	» 106309,86	» 106148,04	» 161,82
Algemeen totaal	fr. 289168,45	fr. 288881,34	fr. 287,11
Die voor 1881 bedroegen	» 79631,69	» 77163,42	» 2468,27
Verschil in ^{(Meer}	fr. 209536,76	fr. 211717,92	fr. 00
^{(Min}	» 00	» 00	» 2181,16

Voor de herplaatsing van kapitalen bracht men in de begrooting voor dit jaar :

Voor St. Elisabeths Gasthuis	fr. 64822,44
Voor het Beggijnhof	» 1200,00
Voor St. Petrus Godshuis.	» 4500,00
te zamen	fr. 70522,44

De goedgekeurde rekeningen over het dienstjaar 1881 beloopt in :

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot
St. Elisabeths Gasthuis	fr. 25245,51	fr. 24541,73	fr. 703,78
Beggijnhof.	» 16494,54	» 16074,67	» 419,87
St. Petrus Godshuis	» 37162,69	» 31542,03	» 5560,66
Algemeen totaal	» 78842,74	» 72158,43	» 6684,31

Betwistbare zaken.

Geene.

Fondatie en Infirmierij op het Begijnhof.

Zie het verslag van 1880-1881.

Opgaaf der verzorgde zieken in het Gasthuis.

258 personen zijn in het gesticht verzorgd sedert 1 September 1881 tot 1 September 1882. Van deze waren er ten laste:

Van Turnhout	221
Van andere gemeenten	12
Van den Staat	0
Voor hunne penningen	25
Totaal	258

Daar de wet de vreemdelingen, die in eene gemeente 5 jaren hebben verbleven, te dezer laste stelt, is de Staat zelf bijna van dezen onderhoud ontheven.

Wij hebben geene veranderingen te melden in de huishoudelijke en geestelijke bestiering. 17 nonnen en 2 novicen voorzien in den dienst.

Er zijn geene overlijdens te betreuren.

St. Pieters Godshuis.

Zooals bij het tot stand brengen in 1856, is er nog altijd een geestelijke Directeur en 8 religieuzen van het orde

van St. Elisabeth en don H. Franciscus. Het gesticht bevat heden 35 meisjes waarvan 27 kantwerksters. Degene boven de 15 jaren leeren ook naaien en huiswerk. Verder zijn er 13 jongens, 17 oude vrouwen en 37 oude mannen.

De jongens weezen worden verdeeld in: 2 broodbakkers, 1 hovenier, en de 10 overige ontvangen het onderwijs.

De winsten van het gesticht ondergaan, volgens de rekening van 1881, nog eene vermindering van fr. 1137,25.

In 1881 waren de inkomende winsten:

Van de oude mannen en vrouwen	fr. 807,04
Van de jongens weezen.	» 00,00
Van de meisjes	» 1687,31
Totaal	2194,35

Zinneloozen.

In 1881 zijn er nogmaals 2 zinneloozen door de stad geplaatst geworden en hun getal beloopt nu tot 24.

De Godshuizen der stad onderhouden er thans in St. Julianus instituut te Brugge en in het St. Josephsgesticht te Erps-Querbs, te Gheel en te St. Truiden	21
Door bijzondere familiën worden onderhouden.	3
Ovreeenkomend totaal	24

Men betaalde in 1881 fr. 2166,76 voor onderhoudskosten van zinneloozen, onverminderd de 3/4 door het gemeenzaam fonds bijgebracht.

Blinden en doofstommen.

Eene som van fr. 460-» is hiervoor uitbetaald aan het koninklijk instituut te Brugge. Hun getal is nog hetzelfde, te weten: 5 stomdooven en 1 blinde.

Bedelaars-werkhuis.

Gemiddeld zijn er 25 à 26 bedelaars te onderhouden in de verschillende bedelaarswerkhuizen des lands.

In 1881 werd er voor hun fr. 2837,47 betaald, hierin niet begrepen de $\frac{3}{4}$ voor die welke, volgens de wet, ten laste van het gemeenzaam fonds vallen.

In de hervormingsschool te Ruysselede zijn er thans geene personen onzer stad geplaatst.

TITEL V

EEREDIENST

Geestelijkheid, kloosters, geestelijke corporatiën enz.

De heer K. Van Nylen, onderpastoor, is in deze hoedanigheid genoemd te Zout-Leeuw; de heer Van Roey, priester in het Groot Seminarie is in zijne plaats gekomen. Sedert ons laatste verslag overleden alhier de heeren Bisschops en C. A. de Fierlant, beiden rustende priesters.

De laatste echter was voorzitter van het Armbestuur: (Zie titel IV, Bureel van Weldadigheid.)

In het jaar 1840 werd hij tot lid gekozen van den fabriek- en bestuurraad van St. Petrus kerk en als schatbewaarder aangesteld.

Later tot voorzitter van denzelfden raad uitgeroepen, bleef hij ook dit ambt tot aan zijne dood waarnemen.

Bovendien maakte hij gedurende 26 jaren deel van het bestuur der Burgerlijke Godshuizen, en was werkend of eerelid van alle andere godsdienstige vereenigingen dezer stad.

Kerkfabrieken.

Het decreet van 30 Dec. 1809, betrekkelijk de benoemingen en kiezingen voor de fabriekraden en bureelen der kerkmeesters, wordt steeds puntig nagekomen.

Wij moeten desaangaande de volgende veranderingen aanstippen:

In vervanging van wijlen den eerw. heer C. A. de Fierlant, is als lid van den kerkenraad gekozen, de eerw. heer Hieronymus Franck, directeur van het klooster der kanunnikessen van het H. Graf te dezer stede. De eerw. heer J. B. Pittoors, directeur van St. Elisabeths Gasthuis, voorzitter van den kerkenraad, tot voorzitter van het kerkmeestersbureel gekozen, in opvolging van den heer C. A. de Fierlant, is vervangen geworden door den heer J. de Fierlant, procureur des konings bij de rechtbank alhier.

De door den gemeenteraad gunstig geadviseerde rekeningen over 1881, beloopt:

a. St. PETRUS-KERK.

Gewone en buitengewone ontvangsten	fr.	20160,63
Uitgaven	»	18409,70
		<hr/>
Overschot »	fr.	1750,93

b. DE KERK VAN O.-L.-VROUW TE SEVENDONCK.

Gewone en buitengewone ontvangsten	fr.	668,32
Uitgaven	»	645,06
		<hr/>
Overschot fr.	fr.	23,26

De begrotingen voor 1883, insgelijks gunstig geadviseerd, bedragen :

a. VOOR St. PETRUSKERK.

Gewone en buitengewone ontvangsten	fr.	20628,77
Uitgaven, allerlei	»	20609,04
		<hr/>
Overschot fr.	fr.	19,73

b. VOOR DE KERK VAN O.-L.-V. TE SEVENDONCK.

Ontvangsten van allerlei aard	fr.	648,27
Uitgaven	»	643,16
		<hr/>
Overschot fr.	fr.	5,11

Nieuwe werken.

St. Petruskerk is in den loop van dit jaar in haar geheel

opnieuw gewit geworden. De altaars van O. L. Vrouw, van den H. Fransiscus van Assisen, van den H. Antonius van Padua en van het H. Sacrament, benevens de 5 altaren van den gang, zijn herschilderd en met menigvuldige versieringen verfraaid.

Roerende en onroerende goederen.

Zonder verandering.

Giften en legaten.

Wijlen Barbara Verdonck heeft aan O. L. V. in St. Peeterskerk gelegateerd hare gouden ketting met aanhangsel en al de toebehoortens.

Afleggingen en aanleggingen van kapitalen.

In de kapitalen van het kerkbestuur is geene verandering gekomen.

TITEL VI

OPENBAAR ONDERWIJS

College van humaniteiten.

Het getal leerlingen van het St. Joseph's College was dit jaar nog grooter dan de vorige jaren. Men telde 264 inter-

nen, 120 externen en 56 apostolieken ; zoodat 440 studenten de lessen bijwoonden. Wij wenschen de aandacht te trekken op dit groot aantal leerlingen, daar het meer dan 't dubbel is van 't cijfer dat wij in 't schooljaar 1870-71 bereikten.

Onder hen bevinden zich niet alleen leerlingen uit de verwijderdste steden van België; ook Frankrijk, Duitschland, Engeland en Rusland hebben hier hunne vertegenwoordigers.

Geene bijzondere veranderingen hebben dit jaar in het onderwijzend personeel plaats gehad; evenwel werd het College door een zwaren slag getroffen in de vroegtijdige dood van den Eerw. P. Smet, die vele jaren als professor aan 't College uitstekende diensten had bewezen, en na eene langdurige ziekte in den ouderdom van 54 jaren overleed.

Op 11 September jl. trof een onverwachte en alledroevigste slag ons St. Joseph's College.

De eerw. heer Franciscus Goyarts, rector-overste, den 17 maart 1830 te 's Hertogenbosch geboren, is door een ongelukkig toeval schielijk overleden.

De dood van dezen waarden man, die door zijne uitstekende diensten aan stad en jeugd bewezen, zich de achting en toegenegenheid der inwoners had weten waardig te maken, heeft de bevolking in verslagenheid gebracht, en zijn verlies wordt algemeen betreurd.

Middelbare school.

Het besturend bureel der Staats middelbare school heeft dit jaar geene verandering ondergaan.

Gedurende het schooljaar 1881-1882 bevatte de school

150 leerlingen, waarvan 46 de cursussen van het middelbaar en 104 de lessen der voorbereidende afdeeling, (lager onderwijs), bijwoonden.

De veranderingen in het onderwijzend personeel zijn de volgende :

1. M. Van Meer, slechts sedert eenige maanden hier voorloopige regent, is in Januari laatst naar Leuven als onderwijzer gezonden, in vervanging van M. Van Belleghem, die alhier voorloopig regent is benoemd.

2. M. Gysen, gediplomeerd onderwijzer, heeft M. Meganck als onderwijzer van het derde jaar der voorbereidende afdeeling opgevolgd.

3. Daar M. Thibau, in maart II., naar Amerika is vertrokken, kwam in zijne plaats M. Ensch, als professor der Duitsche taal. Voor het vlaamsch werd genoemd als onderwijzer van het tweede jaar der voorbereidende afdeeling, Mr Brouwers, gediplomeerde onderwijzer.

Als professor van muziek is M. Thibau door M. Cleemann vervangen geworden.

Gemeente lagere scholen, scholen van volwassenen, bewaarschool.

Uit de lijsten der kinderen die in de maand Juni het kosteloos onderwijs ontvingen, en door het onderwijzend personeel ingebracht, blijkt het dat er in de stadsjongensschool 47 leerlingen waren, en in de stadsmeisjesschool 80.

De heer Boeckx, onderwijzer te Sevendonck, berichtte het College bij brief van 30 Juni laatst, dat er in zijne school

geene leerlingen meer aanwezig waren. Aan zelve heer Boeckx is bij koninklijk besluit van 14 Juli 1882 een pensioen van 1179.» franken verleend.

Bij koninklijk besluit van 22 Maart 1882 is het pensioen van den heer E. F. Bertels, voormaligen hulponderwijzer alhier, gewijzigd en is hetzelfde van 807 op 811 franken gebracht.

De heer Brouwers, Jos, Jan, Huybrecht, geboren te Thienen en wonende te Yperen, is bij besluit van den heer hoofdopziener van het lager onderwijs van het ressort Mechelen, dd. 13 October 1881, als tusschentijdige hulponderwijzer der stadsjongensschool, in vervanging van den heer Bertels genoemd.

Echter, daar de heer Brouwers later tot het onderwijzend personeel der Staatsmiddelbare school voor jongens is overgegaan, is hij op 30 April 1882, bij besluit van zelfden heer hoofdopziener, opgevolgd geworden door den heer Delsupe, Willem, Leonard, van Meerhout.

Bij ministerieel besluit van 4 October 1881, is er alhier eene school voor volwassenen opgericht, zoo voor jongens als voor meisjes; en de heer Hoofdopziener voornoemd, bij zijn besluit van 5 Januari 1882, noemde voor de school van volwassenen voor jongens als onderwijzer: den heer Edm. Tyriard, hoofdonderwijzer te dezer stede; als hulponderwijzer, M. Brouwers Jos, tusschentijdige hulponderwijzer.

Voor de school van volwassenen voor meisjes als onderwijzeres, jufvrouw R. Van Biesen, hoofdonderwijzeres alhier; als hulponderwijzeres, jufvrouw M. Verbruggen,

hulponderwijzeres. De eerste werd gedurende verleden winter door 243 jongens bezocht, en de tweede door 20 meisjes.

Zelfde ministerieel besluit van 4 October 1881, bevoel de inrichting van eenen kindertuin of bewaarschool, stelsel Fröbel, die voorloopig in het lokaal der stadsmeisjesschool wordt gehouden.

Als hulponderwijzeres dezer afdeeling benoemde de heer Hoofdopziener voornoemd, bij besluit van 5 Januari 1882, jufvrouw Maria Eysermans, van Lier.

Deze school telde in de maand Juni 29 kinderen van het mannelijk en 24 van het vrouwelijk geslacht.

Sedert ons laatste verslag is er in de stadsjongensschool, Nieuwstraat, een lokaal tot schoolmuseum ingericht, dienende als tweede inrichting van dien aard in het hoofdopzicht van het ressort Mechelen.

Op 1 Augusti ontvingen er in de vrije katholieke scholen onzer stad 712 jongens het onderwijs.

Zes onderwijzers zijn er met hetzelfde gelast.

De parochiale school voor meisjes telde 516 leerlingen waarvoor men vier onderwijzeressen gebruikt en de gemengde school van Sevendonck wordt door 46 jongens en 21 meisjes bezocht.

Bijzondere lagere scholen, scholen voor bejaarde personen en zondagscholen.

De inlichtingen die wij hierover hebben ingewonnen geven ons te kennen dat de bevolking dezer belooft, te weten: School Luyts 61 jongens en 8 meisjes.

Nonnen van het H. Graf, 516 meisjes, hieronder begrepen 286 tegen betaling; 75 leeren tevens het kantwerken; 72 fabriekwerksters gaan ter schole van 1 tot 2 ure 's middags; deze leeren lezen, schrijven, rekenen, naaien en breien, en 83 meisjes genieten aldaar uitsluitelijk het kosteloos onderwijs.

De zondagscholen tellen 553 jongens en 437 meisjes.

Bijzondere Bewaarschool.

Deze inrichting, onder het bestuur van eenige dames onzer stad, blijft voortdurend de achting en den lof onzer bevolking genieten. 167 jongens en 133 meisjes ontvangen er eene christelijke opvoeding onder het geleide van 4 geestelijke meesteressen, terwijl twee wereldlijke dienstmeiden hun de noodige verzorging toedienen.

Scholen van nijverheid, kunsten, ambachten en normaalscholen.

Geene.

Onderwijzend personeel, jaarwedde der onderwijzers, enz.

Voor de veranderingen in het onderwijzend personeel, zie men hiervoor onder den titel: gemeente lagere scholen.

In de stedelijke begroting voor het loopende jaar 1882 is er door den raad toegestaan.

1. Voor de school van middelbaar onderwijs, onderstand fr. 4050,00
2. Voor de stadskosteloze school voor jongens en meisjes,

en voor de school van Sevendonck	» 14230,00
3. Voor de twee scholen van volwassenen voor jongens en meisjes	» 1020,00
	Totaal fr. 19300,00

In deze som is begrepen fr. 350,63, bij beraming des raads van 20 juni 1882 toegestaan voor de bemeubeling der bewaarschool en te brengen op art. 1, kap. 8 der begroting 1882.

Onderstand voor het lager onderwijs.

Volgens de gemeenterekening van 1881 is er eene som van fr. 7328,44 als toelage ontvangen.

Bijzondere kostscholen.

De kanunikessen van het H. Graf blijven nog steeds allen lof verdienen voor wat betreft hunne bijzondere kostschool voor meisjes. Het afgelopen jaar waren er 46 pensionnaires.

TITEL VII

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN

Teekenschool.

192 leerlingen hebben de winterlessen gevolgd in de teekenschool van Turnhout, te weten:

43 de klas van bouwkunde.

1 de teekening naar het plaaster.

3 » » (sieraden.)

2 de klas van boetseering (figuren.)

5 » » (sieraden.)

79 de figuur en sieraadteekening.

58 de lijntekening en der geometrische lichamen.

1 de decoratieschildering.

Het onderwijzend personeel is niet veranderd.

Er zijn andermaal 6 eeremetalen van wege het Staatsbestuur tot prijzen geschonken.

Den heere Jan Deswart, leerling in de akademie van schoone kunsten te Antwerpen, afdeling der standbeeldhouwkunst, dewelke alhier steeds de eereprijzen behaalde, is, bij beraming des raads van 13 april 1882, eene subsidie van 100-» fr. toegekend. De heringerichte commissie der teekenschool bestaat thans uit het college van Burgemeester en Schepenen, de heeren Hombrouck en Van Pelt, gemeenteraadsleden, en de heeren Bartels en Daems, beeldhouwers, met bijvoeging van den heer Taeymans, provincialen bouwmeester, bestuurder der school.

Bijzondere verzamelingen van kunstvoorwerpen, oudheden enz.

Zooals wij verleden jaar meldden is de bijzondere verzameling van kunstvoorwerpen en oudheden van wijlen den heer W. F. J. Van Genechten, eere-voorzitter der rechtbank, publiek verkocht geworden.

Voor wat betreft de verzameling van M. Loyens, grefier der rechtbank, raadplege men het vorig verslag.

Muziekgezelschappen.

De muziekmaatschappij Orpheus heeft op zondag, 3 September verleden, haar nieuw lokaal ingehuldigd in de Warandestraat. Hetzelve is zeer prachtig en beantwoordt volkomen aan de vereischten van het tooneel en der muziek. Zelfde maatschappij vierde alsdan ook haar vijf-en-twintig jarig bestaan, (1857-1882), en de Gemeenteraad, stemde in zitting van 8 Mei eene toelage van 150 fr. om de kosten dezer feest te helpen dekken.

De Echo de la Campine, voorheen fanfaar, is door haren nieuwen bestuurder, den heer Cleemann, tot harmonie heringericht.

Muziekscholen.

Op 1 Maart 1882 beliep het getal leerlingen onzer muziekschool tot 70.

50 volgden alsdan de lessen der notenleer.

12 die der blaasinstrumenten.

8 die der snaartuigen.

De heer A. Thibau, bestuurder der school, heeft sedert ons laatste verslag, uit oorzaak van vertrek, zijn ontslag ingediend.

Letterkundige genootschappen.

Geene.

TITEL VIII

GEZONDHEIDSDIENST (HYGIËNE) EN OPENBARE GEZONDHEIDSGESTELTENIS.

Openbare gezondheidsgesteltenis.

De plaatselijke geneeskundige commissie, door den Gemeenteraad in zitting van 3 oktober 1881 heringericht, en bij koninklijk besluit van 14 Januari 1882 bekrachtigd, is samengesteld uit de heeren : Snieders, R. en Goffin, L. doktors ; Naerhuysen, J. en Verschueren, C. apothekers en Taeymans, P. J. provincialen bouwmeester. Sedert ons laatste verslag heeft zich alhier de heer Carolus Verschueren als apotheker gevestigd.

De gezondheidsgesteltenis is uitmuntend, aangezien er tot 1 september slechts 209 overlijdens werden aangegeven tegen 250, getal van het vorig jaar.

Op zelve datum telde men 429 geboortens, daar in 1881 het getal dezer tot 394 beliep.

Koepokinenting.

In de drie zittingen die de heer J. Vermeirsch, stads-koepokinenter, tot hiertoe heeft gehouden, zijn er 106 eerste inentingén gedaan.

Zindelijkheid der straten.

Buiten eenige overstromingen, door de stortregens veroorzaakt, hebben wij hiervoor niets bijzonders te vermelden. De wekelijksche kuischingen blijven voortdurend door eenieder nagekomen.

Gymnastique en lichaams oefeningen.

Zonder verandering.

Begrafenissen.

Deze dienst blijft, zooals voorheen, geschieden. De grafmaker Willekens, die vertrokken is, werd door Ferdinand Embrechts opgevolgd.

Drie vergunningen zijn toegestaan wegens afstand van grond voor begraafplaatsen op het gemeentekerkhof.

Stads brandspuiten.

Zonder verandering.

Rampen en ongelukken.

Wij hebben in het afgelopen jaar op ons grondgebied vier brandrampen te betreuren gehad. De huizingen op de Broeckzijde ; de landbouwhoeve van Raeymaekers te Lokeren, de huizen Bavelaar cinde Otterstraat en eindelijk een begin van brand bij Roymans, bakker, op den hoek

der Molen- en Victoriestraat. Dit laatste onheil had erge gevolgen kunnen hebben, indien de steeds klimmende iever van ons vrijwillig pompierskorps den brand niet had weten te beperken.

TITEL IX

OPENBARE VEILIGHEID, JUSTITIE EN GEVANGENHUIZEN.

Politie, inrichting van het personeel.

Op 15 December 1881 is J. L. Driesen tot toegevoegde aan den heer Commissaris van politie benoemd. Het getal dezer is dus volledig en bestaat uit den Commissaris, een hoofdtoegevoegde en 10 toegevoegden.

Aanhoudingen, misdaden en overtredingen.

Het getal der opgemaakte proces-verbalen van 1 september 1881 tot 1° September II. beloopt tot 441.

Deze worden onderverdeeld als volgt :

Aanslag tegen de zeden	2
Aftroggelarij	1
Bedelarij	12
Beschadiging van boomen.	0
Brandrampen	4
Eerrooverij	4
Ongemuilbande honden	12
Dieverij van hout of strooisel	95
Huisdieverij met of zonder braak	43
Dieverij van verschillende voorwerpen en hofvruchten	11
Misbruik van vertrouwen	6
Mishandelingen, beledigingen en smaadwoorden	108
Andere overtredingen aan de gemeente en provinciale reglementen	85
Straatschendingen en ruststoornis	32
Vervalsching van eetwaren.	0
Vernieling van veldvruchten	17
Zinneloozen toestand	4
Redding van personen	4
Zelfmoorden.	1
Totaal	441

Ordonnantiën en reglementen.

Zonder verandering.

Toevallige Overlijdens.

Sedert het verslag van 1880-1881 stierven er :

Door verwurging	1 persoon.
» verdrinking	9 personen.
« brandwonden	1 persoon.
» andere oorzaken of middelen	1 »
Totaal	12

Gevangenhuis.

Ziehier de beweging van het arresthuis in onze stad gedurende het jaar 1881 :

Bevolking op 1 Januari 1881.	63
Binnengekomen gedurende dit jaar	7524
Vertrokken	7530
Bevolking op 31 December 1881	57
Dagen van ziekte	117
Getal zieke gevangenen	7

Er zijn geene sterfgevallen, zelfmoorden of ontvluchtelingen geweest.

Ten einde eene gezonde en verfrisschende lucht in het gesticht heersche, beveelt het bestuur dagelijks geytoniaansche bedampingen.

Hulpmiddelen tegen brand.

Men raadplege het verslag van 1880-1881.

Paspoorten.

Er wordt sedert lang door onze inwoners geen gebruik meer gemaakt van buitenlandsche paspoorten. Degenen die eene reis in het buitenland ondernemen, voorzien zich van een bewijs van eenzelvigheid. 11 dezer bewijzen zijn op het bureel der bevolking afgeleverd sedert 1 September 1881.

Zakboekjes voor werklieden en dienstboden.

In uitvoering van het koninklijk besluit van 10 novem-

ber 1845, werden er sedert 1 september van verleden jaar 107 werkmansboekjes gevraagd.

Aanplakkingen, openbare roepers.

Deze middelen van openbaarmaking blijven onveranderd. De afkondigingen ter puie worden niet meer bijgewoond, daar het publiek zich meer en meer met de wekelijksche nieuwsbladen bezig houdt en aldaar dezelve verneemt.

TITEL X

BURGERWACHT, MILITIE, GARNIZOEN ENZ

Burgerwacht.

De werkelijke dienst der burgerwacht blijft in onze stad bij voortdoring oningericht. 39 inschrijvingen zijn gevraagd in 1881.

Militie.

BEPAALD AANDEEL.

Er waren dit jaar 133 ingeschrevenen voor de loting en het aandeel der stad in het contingent van 1882 is op 34 mannen bepaald geworden.

Militieraad.

De Militieraad hield drie zittijden. Hij stelde tijdelijk of definitief vrij 62 lotelingen, die een dienstplichtig nummer hadden getrokken. Wij laten hier de redenen hunner vrijstelling volgen :

Lichaamsgebreken of zwakheid van gesteltenis	37
Kleinheid van gestalte	2
Broeders in dienst	14
Onderstand van weduwe	5
» van ouders	2
Als zijnde eenig kind	1
» » overleden	1

Overeenkomend totaal. 62

VERDEELING VAN HET CONTINGENT

ONDER DE VERSCHILLENDE KORPSEN VAN 'T LEGER.

4. Linieregiment	2
13. »	3
14. »	4
Carabiniers	3
3. Regiment jagers te voet	9
» genie	1
2. » Gidsen	4
1. » jagers te paard	1
7. » Artillerie	4
Trein	1

Totaal 32

2 milicianen zijn niet opgekomen en hebben zich niet ter inlijving aangeboden.

11 beroepen werden gedaan door den majoor, deelmakende van den militieraad. Hiervan is een beroep van kracht gebleven.

Ziehier den staat van geleerdheid der ingeschrevenen :
3 kunnen alleenlijk lezen.

7 » lezen en schrijven.

86 » lezen, schrijven en rekenen.

37 hebben hoegenaamd geen onderwijs ontvangen.

Garnizoen, cazernement.

Geene.

TITEL XI

OPENBARE BELASTINGEN — JAAR 1881.

Kadaster.

De heer De Bondt, gezworen landmeter te dezer stede, blijft met de grootste zorg de werkzaamheden van het kadaster verrichten.

Grondbelasting.

De grondbelasting in 1881 wordt onderverdeeld als volgt :
Principaal ten voordeele van den Staat. fr. 35,320.16

OPCENTIEMEN.

1. Voor de provincie 12	fr. 4,238.41
2. » gemeente 47	» 16,600.43
Algemeen totaal »	56,159.00

Het belastbaar inkomen, verdeeld in 989 artikelen, en waarop deze lasten slagen was fr. 504,572.54.

Hierop wordt ten profijte van den Staat ontvangen fr. 0,07 0/0.

Personeele belastingen.

GETAL DER AANGESLAGENEN.

Dit cijfer beloopt tot 1080.

BEDRAG DER KOHIEREN.

Het gezamenlijk bedrag der kohieren, voor het dienstjaar 1881, bedraagt fr. 50,999.00 en bestaat uit :

Hoofdsom ten voordeele van den Staat fr. 29,271.72

OPCENTIEMEN.

1. Voor den Staat 15	fr. 4,389.46
2. » provincie 12	» 3,512.48
3. » gemeente 47	» 13,757.20
4. Voor boeten, opnemingen en schattingskosten	» 68.14
Overeenkomend totaal »	50,999.00

ONTLEDING DER PERSONEELE BELASTING.

Huurwaarde.

Volgens de rollen is de belastbare huurwaarde fr. 164869. De 5 0/0 is door den Staat op deze huurwaarde behouden.

Deuren en vensters.

10640 deuren en vensters zijn alhier aan de belasting onderworpen, te weten 1734 à rato van fr. 1.00 en 8906 à fr. 1.10

Mobiliair.

De kohieren bewijzen dat het mobiliair voor eene som van fr. 447327 in de belastingen is begrepen.

Dienstboden.

Men betaalt belasting voor 327 dienstboden. Deze worden onderverdeeld als volgt :
87 à fr. 6.36, 142 à fr. 8.48, en 98 à fr. 14.84.

Paarden.

16 paarden à fr. 10.60, 53 à 15.00, en 20 à 42.40, of samen 89 paarden, zijn aangeslagen.

Patentrecht.

Het getal patentplichtigen was 1061.

KOHIEREN.

Hoofdsom van 1881 fr. 12,823.80

OPCENTIEMEN.

1. Voor den Staat	20	fr.	2564.25
2. » de provincie	6	»	769.29
3. » de gemeente	34	»	4359.32
Algemeen totaal »			20516.66

PROVINCIALE BELASTINGEN.

Slijtrecht op de sterke dranken 1881.

Aangeslagenen	269.		
Bedrag der kohieren		fr.	5388.50
Oninbare posten		»	502.08

Slijtrecht op den tabak 1881.

Aangeslagenen	116.		
Beloop der kohieren		fr.	1140.
Oninbare posten		»	39.

Provinciale belasting op de honden.

DIENSTJAAR 1881.

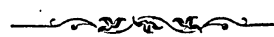
Men betaalde belasting voor 297 gewone honden en voor 38 jachthonden.

Beloop der kohieren	fr.	1758.00
Oninbare posten	»	219.19.

Accijsrechten.

Gedurende het jaar 1881 is er op het kantoor van den heer Rijksontvanger, hiervoor betaald geworden :

Voor bieren en azijnen	fr.	29805.40
In 1880 beliepen dezelve	»	29082.36
Vershil in meer »		723.04

TITEL XII

OPENBARE WERKEN

Personeel, regeling van den dienst.

De schepen van openbare werken, de heer V. Van Hal, bijgestaan door den stads bouwmeester, H. Vandenplas, blijft met de meeste zorg en aandacht de werken der stadsgebouwen en bestratingen nagaan.

Groote wegen en straten.

De buurtwegen der stad, door de overvloedige regens der voorgaande jaren in eenen jammerlijken staat van verval gebracht, is men dit jaar genoodzaakt geweest, om dezen te keer te gaan, buiten de gewone onderhoudsmiddelen een bijzonder crediet te stemmen van 2000 fr. bij herhaling te brengen op de begrooting van 1883. Eens de beraming des raads door de Bestendige Deputatie in

zitting van 23 Juni 1882 goedgekeurd, heeft men eene ieverige hand aan het werk geslagen, en op dit oogenblik zijn het de bewoners van den buiten allen eens, om te bestatigen dat de gedane verbeteringen, zonder onderscheid van gebuchten, allen lof verdienen. Te dezer gelegenheid heeft men ook potbuizen gelegd daar waar de afwatering zulks vereischte.

Wij moeten hier doen opmerken dat de heer Vanden plas, gezamentlijk met de heeren raadsleden van den buiten, in dit belangrijk werk de grootste bedrijvigheid hebben getoond.

Een koninklijk besluit van 4 februari 1882, dit van 20 mei 1873 wijzigende, betrekkelijk het alignement op den hoek der Hofstraat en Antwerpschen steenweg, heeft M. H. Bavelaar zijne ongezonde huizen, aldaar gelegen, afgebroken en dezelve vervangen door andere, in rechte lijn gebouwd, welke op dit punt eene ware verfraaiing voor de stad daarstellen.

Er zijn onderhandelingen aangeknoopt door het college van burgemeester en schepenen voor den aankoop van een perceel grond, gecoteerd wijk N. 212d, gelegen noordwaarts het gemeentekerkhof en moerende dienen tot deszelfs vergrooting. In den loop van den zomer is men overgegaan tot de algemeene kuisching der bornputten in de straten der stad bestaande. Ten einde de uitwasemingen te voorkomen van den zinkput in de Paterstraat, aan de Korte Beggijnestraat, heeft de stad de verlaatsgaten eenen coupe-air doen plaatsen, die eenen voldoende uitslag heeft gegeven.

Openbare verlichting. Verdeeling van den gaz.

De concessiehoudende maatschappij van het gazfabriek heeft op het einde van het jaar 1881 een gedeelte der oude canalisatie opgebroken en buizen geplaatst van 200 millimeters in stede van deze van 150, breedte der voorgaanden. Deze loopen van het fabriek door de Paterstraat tot op de Grootte Markt nabij de Otterstraat. Bovendien is er een derde gazometer geplaatst welke 1000 cubieke meters gaz kan bevatten en men is thans bezig met de bestaande ovens te vernieuwen en te vergrooten.

Men wil ook weten dat voor den afloop van dit jaar de canalisatie zal verbeterd worden in de Gasthuisstraat, de Statie en Warandestraten en de Botermarkt.

Onnoodig te zeggen dat de vermindering van prijs van den gaz vele burgers heeft doen besluiten, dit gemakkelijk en zuinig licht in hunne woningen te gebruiken.

Markten.

De zaterdagsche markt wordt meer en meer bezocht door hoveniers, fruitkooplieden, vischverkoopers etc. etc.

De botermarkt en de vleeschmarkt worden eens per week, des zaterdags, gehouden.

Op de maandelijksche veemarkt, die hare belangrjckheid behoudt, zijn van 4 oktober 1881 tot en met 5 september 11. de navolgende hoornbeesten, schapen en varkens te koop gesteld :

Stieren	63
Ossen	1995
Koeien	3060
Vaarzen	1468
Kalveren	1228
Schape	19
Varkens	1356
	<hr/>
	9189

De paardenmarkt blijft onbeduidend, daar er maar 22 paarden ter veiling werden gebracht.

De plaatsen in de vleeschhal zijn andermaal voor fr. 533-» verpacht geworden. Sedert jaren is het staangeld op onze markten afgeschafte.

Slachthuis.

Er bestaat hier ter stede geen openbaar slachthuis.

Dienst der keurmeesters.

In zitting van 15^e Mei 1882 zijn tot het einde van 1883 als keurmeesters in deze stad genoemd, Car. Clymans, Ant. Levrie en Jan Van Pelt.

Rivieren en waterloopen.

De gedurig aanhoudende regens, die gansch den zomer hebben voortgeduurd, deden het College besluiten, de kuisching der rivieren en waterloopen, door de Bestendige Deputatie van 8 Juni tot 8 Juli 1882 bevolen, tot ge-

schikteren tijd te verschuiven. Eventwel is er in het begin van den zomer een besluit uitgegaan van het College, dat de uitroeiing bevoel van het vlotgras in de Aa en de Caliebeek om den afloop der waters te vergemakkelijken.

De atlas der niet-bevaar noch vlotbare waterloopen op ons grondgebied, door den heer Goemans, provincialen conducteur opgemaakt, alsmede de tabel der ten onrechte op dezer boorden bestaande houtgewassen, waarvan het behoud noch gevaarlijk noch nadeelig schijnt te zijn, is, in uitvoering der wet van 7 Mei 1877, gedurende drij maanden ter inzage der belanghebbenden op de stads-secretarij nedergelegd.

Onderhoud en verbetering der gemeente-gebouwen.

Wij hebben hieromtrent geene bijzonderheden aan te stippen. Zeggen wij echter dat sedert ons laatste verslag de ramen van het kasteel gedeeltelijk zijn hersteld en van buiten herschilderd en dat de binnenplaats herkasleid is.

De woning van den grafmaker op het Gemeentekerkhof is ook hersteld.

Opening van plaatsen, nieuwe straten, wegen en waterloopen.

Een koninklijk besluit van 26 April 1882 heeft, volgens voorgedragene plannen, den gemeenteraad der stad gemachtigd van ambtswege de gronden te onteigenen benoodigd voor de verlenging der Lange Beggijnestraat tot aan den

Staatssteenweg van Turnhout naar Breda. De tot hiertoe aangewende pogingen om den aankoop dezer gronden in der minne te doen, zijn vruchteloos gebleven. Het bestuur der Burgerlijke Godshuizen alleen heeft doen kennen dat het de voorgedragene prijzen van het schepencollege zal aannemen.

Om eenen voldoende afloop der waters te verkrijgen in de klein Beekstraat, heeft men aldaar eene gekasseide goot gelegd; ook ter streke Akkerpad is men genoodzaakt geweest, ten einde den aldaar bestaanden modderpoel te doen verdwijnen, en aldus een gezondheidswerk daar te stellen, eene gekasseide goot te leggen tot in de Klinkstraat.

De duiker over den Maasloop in de Kwakkelstraat is opgebroken en wordt vervangen door eenen anderen van grootere opening.

Eindelijk is er in de Molenstraat eene onderaardsche riool gemetseld door de heeren Ch. Van Everbroeck, Isid. Mesmaekers en vrouwe weduwe Caron-Versteylen, verbindende alzoo den afloop hunner huiselijke waters aan den Kasteelloop die voorgenoemde straat doorkruist.

Bijzondere bouwingen.

Er zijn 31 nieuwe woningen gebouwd nevens de stadsstraten sedert 1 september 1881, en 18 nevens de groote wegenis. Er werden bovendien opgericht, 1 fabriek van gekleurde papieren door de heeren Ch. Poupaert en H. Van Dooren; 1 fabriek van phosphoorstekjes door den heer

Gustaaf Glénisson, en 1 huidevetterij door den heer Ch. Van Bael.

Verder is er een nieuw klooster in opbouw in de Draai-boomstraat voor de Arme Claren Coletienen. Eindelijk verleende men aan bijzonderen de toelating afsluitingsmuren te bouwen in de Hof-, Kwakkel- en Molenstraten.

De publieke stadspomp, voorheen in de Otterstraat voor de huizen Andelhof staande, is in het begin der Kwakkelstraat verplaatst geworden.

TITEL XIII

LANDBOUW

De heer J. Roest, voorzitter der landbouwfedeeling dezer stad, blijft dit eereambt waarnemen.

Hoedanigheid en opbrengst van den grond.

Wij laten hier volgen eene nota uit het verslag van 1856-1857 en achten het geraadzaam hierbij te voegen dat deze staat van zaken blijft voortduren:

« De hoedanigheid van den grond is onder ons grondgebied zoodanig verschillend, dat het zeer moeielijk is om deze op te geven, en vergt ook volgens zijnen aard eene bijzondere bebouwing. Onze lage gronden, die meest kleiachtig zijn, bevatten ook veel alumine en humus, en zijn, wanneer dezelve met de silex (zandachtige gedeelte) ge-

mengd zijn, de vruchtbaarste. Deze worden ook, alhoewel zij eene grootere bewerking vragen, altoos boven onze hooge, zandachtige landen, namelijk voor het winnen der zomervruchten, geacht. »

Staat van den oogst.

In het algemeen mag het huidig jaar als een der gunstigste voor den landbouwer worden beschouwd.

De rogge, in groote hoeveelheid gezaaid, is van besten wasdom geweest en bracht buitengewoon veel strooi op. De oogsttijd niet al te gunstig zijnde, is het graan, dat bijzonder goede hoedanigheden bezit, niet al te droog ingezameld alhoewel het hierdoor niet heeft geleden.

Evenzoo was het met de winter en zomergarst waarvan de opbrengst voor dit jaar wel is geëvenredigd. Het stroo was insgelijks van eene voldoende lengte.

Het tegenovergestelde had plaats met de tarwe, die, alhoewel goed gelukt op sommige velden, nogtans in het algemeen van minderen groei getuigt.

Men heeft bestatigd dat de haver bijzonder veel heeft opgebracht, en het is te hopen dat een gunstig weder dezer inoogsting zal vergezellen. Hare buitengewone groei heeft den klaver verdrukt die onder dezelve schiet, en het is hieraan toe te schrijven dat deze winning weinig of niets belooft.

De boekweit was dit jaar van middelmatigen groei en laat eenen voldoende oogst verhoppen.

Het koolzaad, op ons grondgebied alleenlijk op de beste

akkergronden met kleine gedeelten geplant, is goed gewonnen.

De klaverplant, van goeden wasdom, heeft voor het vee een goed voeder geleverd.

De opbrengst van het hooi voldeed dit jaar beter aan de verwachting der landlieden dan in 1881, alhoewel het veel met slecht weder is ingehaald.

Het nagras (toemaat) is in de rede, kort doch dik gewassen, en heeft onder de aanhoudende regens gekwijd.

Indien in het najaar de luchtgesteltenis gunstiger wordt, zullen de rapen en de speurie meer opbrengen dan verleden jaar.

Eindelijk hebben de gedurige regenvlagen de aardappelplant te vroeg aangerijpt, en veroorzaakten eenen onvolkomen wasdom voor de vrucht zelve.

Opbrengsten.

Volgens schatting hebben de granen, zaden, etc. per hectare middelmatig in onze gemeente opgebracht: 1. het koren (rogge) 21 hectoliters; 2. de tarwe 16 hectoliters; 3. de wintergast 33 hectoliters; 4. de boekweit 20 hectoliters; 5. de haver 45 hectoliters en 6. de aardappelen 10.800 kilos.

Beplantingen of ontginningen.

Voor het beplanten en bezaaien der mastgronden is het jaar bijzonder gunstig geweest daar, door de aanhoudende

regens, de jonge gewassen gemakkelijk scheut hebben genomen.

Landbouwafdeling.

De landbouwafdeling onzer stad en omstreken verkeert steeds in eenen bloeienden toestand; het getal harer leden groeit gedurig aan en dit niettegenstaande de verliezen die zij onderging door de oprichting der afdelingen Rethy en Gierle, van welke plaatsen vele personen leden onzer afdeling waren.

In den loop van 1881 werden alhier vier conferentiën gegeven over veld- en hofbouw. De heer Kuypers van Brussel behandelde de verschillende tuingewassen en de verdeling van den tuin; de heer Jules De Haes, te Heyst-opden-berg, sprak over de boomteelt; de heer P. Vandervoorde, van Brussel, over de aardappelenteelt en Mr Rutten, van Oostmalle, over de levensleer der boomen. Het groot getal leden, welke deze voordrachten bijwoonden, toont genoegzaam dat dezelve steeds in den smaak van het publiek vallen.

Sedert verscheidene jaren worden er, door de zorgen der afdeling, goede en puike veld- en hofzaden aangekocht en onder de leden verdeeld; de hierdoor verkregen uitlagen zijn zeer voldoende.

De provincie heeft dit jaar wederom hulp gelden aan de afdeling Turnhout toegekend om uit te keeren, aan de houders der best tot de voortteelt geschikte stieren, om

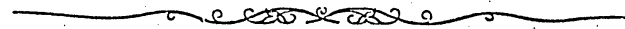
alzoo de verbetering van onzen vee stapel teweeg te brengen. Deze loffelijke maatregel kan niet dan veel goed stichten.

Veeartsenijdienst.

Zonder verandering.

Prijkskampen voor vee en landbouwvoortbrengselen.

Geenc.

TITEL XIV

Nijverheids-inrichtingen, stoomwerktuigen, ongezonde en gevaarlijke fabrieken, onderzoeken van commodo en incommodo.

Wij laten hier volgen eene beknopte opsomming der gedane onderzoeken van commodo en incommodo. Sedert 1 september 1881 tot 1 september 1882.

Voor het oprichten eener slachterij	5
» maken eener smis	3
» » van bakovens	4
» oprichten van een fabriek van gekleurde papieren	1
Voor nijverheden, met stoomwerktuigen werkende	3
Voor het oprichten eener huidevetterij	1
Voor het wijken van stokvisch	1
Voor verplaatsing van eenen molen	1
Voor den verkoop van 2 parcellen grond en een huis door het Armbestuur	1

Voor wijziging aan het koninklijk besluit van 20 Mei 1873, rakende den eigendom Bavelaar op den hoek der Hofstraat en Antwerpschen steenweg

1
Totaal 21

Beweging van den handel op de vaart.

Volgens bekomene inlichtingen, die wij als echt kunnen opgeven, heeft er een vervoer van onze stad naar Antwerpen door de vaart plaats gehad, van de volgende goederen, sedert 1 September 1881, tot 1 September 1882, te weten :

	Per ton van 1000 kilog.
Heide (voor bezemen)	799,000
Hooi	82,000
Brandhout en mijnhout	6910,000
Kalk	655,000
Kasseien van Luik en Dinant	10133,000
Arduinsteenen	155,000
Kolen	8679,000
Meubelen	27,000
Meststoffen	799,000
Minerai de zine	112,000
Pannen en plaveien	1570,000
Steen	13555,000
Stroo	17,000
Tarwe bloem	362,000
Graan (tarwe, rogge, haver, gerst, maïs)	3916,000
Ijzer en koper	75,000

Zand van Desschel en Moll	12795,000
Verschillende waren (bij beurtschepen)	981,000
De voormelde opgave bevat de verklaringen niet die door de schippers, bij hun afvaren te Antwerpen, zijn gedaan.	

Openbare vervoermiddelen.

Zonder verandering.

Week- en Jaarmarkten.

Zie hiervoor onder den titel : markten.

Prijs der Granen.

In 1881 schat men den den prijs der granen in het algemeen als volgt :

Rogge	per 100 kilos	fr. 21
Tarwe	»	» 26
Haver	»	» 20
Bockweit	»	» 19
Winter garst	»	» 25
Zomer »	»	» 23
Koolzaad	»	» 38

Prijs der Boter.

De laagste prijs der boter was op onze markt per kilogram fr. 2.20 en de hoogste fr. 3.40.

Broodzetting.

Hier ter stede bestaat er geene broodzetting. De prijs van het brood wordt aan de vrije concurrentie overgelaten.

Rechtbank.

Het personeel onzer rechtbank is hetzelfde gebléven.

Vrederecht.

Zonder verandering.

Koophandel, Nijverheidstoestand, enz.

De toestand van onze fabrieken van speelkaarten en gekleurde papieren, waarvan wij in ons vorig verslag gewaagden, is niet veranderd. De overhoop van voortbrengsten, gevoegd bij de hevige concurrentie, ons door andere landen en bijzonderlijk door Duitschland aangedaan, is oorzaak dat het vertier kwijnt en dat de winsten zeer beperkt blijven.

Voor wat betreft het tractaat tusschen Frankrijk en België gesloten, nopens de verhooging der rechten van invoer in Frankrijk van onze producten, hetzelfde is nog maar sedert eenige maanden in werking en er behoeft meer tijd om met juistheid te kunnen zeggen of deszelfs uitslag gunstig of ongunstig voor onze nijveraars mag worden genoemd.

Stippen wij echter aan dat de hooge invoerrechten in Frankrijk van tijken en linnen, op dezen tak van nijverheid in onze stad een nadeeligen invloed hebben.

Wij mogen, volgens genomene inlichtingen, hierbij voegen dat, evenals voor de papiernijverheid, door de groote concurrentie, de menigvuldige voortbrengsten, de

weinige uitwegen, en de onbeduidendheid der buitenlandse verzendingen, de fabrikanten in tijken en kanten slechts met moeite hun werkvolk kunnen blijven bezigen.

Daar het vervaardigen van speelkaarten en gekleurde papieren, van tijken en kanten, de bijzonderste nijverheid onzer stad uitmaakt, achten wij het van minder aanbelang over de overige takken van nijverheid hier breedvoerig uit te wijden.

Immers, de toestand der twee garen- en linnenbleekerijen, der vijf brouwerijen, der drij zeepziederijen, en der zes huide vetterijen blijft steeds dezelfde.

Sedert ons laatste verslag werden er door de rechtbank alhier drie bankbreuken uitgesproken.

Wij laten, zooals in de vorige jaren, eenige historische aantekeningen van de drie laatste eeuwen, door onzen secretaris opgesteld, volgen.

Ten slotte, mijne heeren, leggen wij ter tafel, tot UEd. naricht, overeenkomstig de gemeentewet, het door ons opgemaakt ontwerp van de stedelijke begrooting van 1883, hetwelk wij aan uwe beraming onderwerpen.

Wij blijven, op uwe medewerking voor al wat stads belangen aangaat, vertrouwen.

Aldus gedaan en voorgelezen in de openbare zitting van den Gemeente-Raad te Turnhout, den 2 October 1882.

Ter ordonnantie:

De Secretaris,

P. J. HEUVELMANS.

De Burgemeester,

J. A. C. HOEFNAGELS.

Verzchillende Onderwerpen.

1582

De Turnhoutsche inwoners konden bij het begin des jaars, zooals de navolgende gebeurtenissen aantoonen, elkander geen geluk en voorspoed wenschen.

Volgens het vertoogschrift door de Wethouderen en de ingezetenen aan den raad van Staten in Brabant gezonden, en dat wij hier nu letterlijk laten volgen, was de armoede onder de burgers ongelooflijk. Zij hadden van de soldaten van het garnizoen op het Kasteel veel te lijden, en werden door andere, vijandelijke oproerlingen en tuchteloze soldaten gevangen, mishandeld en uitgeroofd. 's Lands bestuur eischte zware belastingen, en bij niet betaling, bedreeg men hun met het afbranden hunner woningen « metter lonten. »

Hun smeekschrift luidt :

Aen Mynheeren van Raede van Staten in Brabant.

Gheven oitmoedel te kennen die Schouteth, schepen en gemeyn ingezetenen der Vryhey van Turnhout, hoe dat nu onlanex by requeste

(1) De Schouth II. Van Mechelen was vervangen geworden door een zeker krijgsman met name Joncker Clockman.

hier aengehecht) hebben geremonstreert die groote armoede, miserie, en vuyterlyken noot die hun mits deze lanckduerighe oorloghe zoo grootelyx is toegecomen en heeft overvallen dat zy jegens woerdich nyet en hebben tmiddele om hunne medeborgeren (die binnen Eyndhoven en Breda, voor de achterhey van heure ordinairisse contributien by nae sitten en verrotten en vergaan, in alle ellende en miserie) vuyten gevanckenisse te lossen, sulcx oock dat zy suppleanten vuyt dyer oorsaecken nu min dtoc in VIII of XV dagen herwaerts, tot twee diversche reysen, by den vyanden zyn vuytgerooft en geplondert geweest, dwelecx zy suppl^{an} ontwyffelycx wel souden hebben verhuedt waert sake zy hadden oft wisten deur middelen om de voors hunne contributie op te brenghen, en hunne arme gevangenen te lossen, want is waerachtich, dat allen tgereet gelt dwelecx deze suppleanten eenichsints comen berooven, blyft aen donderhouden van den franchoyzen, liggende in garnizoen op den slote van der voors. Vryhey, die zy suppleanten *allen vier dagen precies* moeten tellen *honderd en meer guldens*, behalvens noch alerhande servicen, beloopende oock tot grooten costen allendwelecx nu, (als geduert hebben) sedert den IIIe Juny lestleden (bedraecht megr dan in de *vyffduizend gulden*) die deze suppleanten al promptelycx van vier dagen (als voirs.) is hebben moeten opleggen en betalen, en noch dagelycx betalen moeten waer door dat hun is gansch onmogelycx op te brengen den imposte van de voors. Vryhey, die uwe Eerw. nu onlanex thunnen laste hebben gelecht gehadt, onder tdexele dat de gecommiteerde van uwe eerw. den zelven imposte nyet zoo hoogh. oft wel en hebben connen verpachten, als in de voorleden jaren, dwelecx want dese suppleanten alsoo verstonden te zyn geordonneert door eenich abus oft misverstande, gemeret tselve is tegen alle oude gewoonte, eene nyven wech en oock milliterende tegens allen recht en redenen, dat al tgene dwelecx jegenwoirdelycx nyet zoo vele en soude connen vereenicht wordden als in voorlede jaren souden geleecht en gedrongen wordden om lasten op den hals van de schamele en gansch verarmde inmegezeten die hun nu *met water en schooybier te drincken*

wel leven moeten, waerdoor nyet mogelyck en is om den voors. impost nu zoo vele soude vuytbrengen als in voorleden tyden, soo vuyt dezen respecte en redenen de voors. suppterten aen uwe Eerw. gepresenteert de voors. requeste, om denzelven voor te houden de vs. redenen en eensamentlyck te bidden van de voors. laste en imposte te zyn en blyven ontslagen, maer want uwe Ew. alsoo en nyet en heeft gelieft gehadt daer inne te versien, en dat de suppleanten nochtans nyet en hebben middele om den zelven laste te voldoene, maer dat zy daeromme de vryheyt gansch en geheel sullen moeten verlaten, gemerckt den Ontfanger Wynerseel hun van daghe tot daghe is dreygende metter lonten te doen executeren, die welcke oock op gisteren hier heeft doen arresteren diverse ingesetenen van voors. Vryheyt van Turnhout om voldoen te zyne van ordinarisse bede, die de zelve supplⁿ mits hunne vs. groote armoede, nyet en hebben connen voldoen, soo zyn de vs. supplⁿ genootsaeck en gedwongen uwe eerw. jterative te bidden ons U gelieven wille vuyt Compassie en medelyden hun suppleanten te bevryden van vs. last van imposte oft anders en in alle gevalle den zelven imposte hun suppleanten over te laten voor alsulcken prijse als de vs. gocommitteerde van uwe eerw. ten tyde van vpachtinghe hebben aen eenyegelyc gepresenteert gehad te weten *voor seven hondert gulden*, om die selve te moghen corten aen voors. penn. by de vs. suppleanten verschoten aen vs. garnisoene van slote van voois. Vryheyt, dwelck nu te meer dese shplⁿ by uwe eerw. sal behooren geconsenteert te worden vuyt dyen datter alreede een geheel maent is overstreken, sonder dat de vs. impost is gecollecteert geweest, of oock dat de supplⁿ daar toe zyn geauthoriseert oft oock gehadt eenighe wethe oft advertentie sulcx dat de prouffyte van zelve maende nyet oft zeer qualyck sullen worden gerecouvreert, dwelck doende etc.

Apostille. De supplⁿ sullen hen reguleeren volgens den appointem. op hunne aengehechte req^{te} op gisteren gegeven, en aengaende de penn. verschoten tot anderhoult van franchoisen van de compagnie van Capitain Duran, sullen daer aff op ten ryze van Vⁿ en oft C.

penn. oft andere toecomende consenten moghen worden versien nae voirgaende rekeninge en verificatie der selve gedaen by den raede der staten van Brabant den XXVII January XVⁿLXXXII.

My tegenwoordich (geteekend J. And. Hessefs.)

Krachtens de voormelde autorisatie van den 27 Januari werd den impost van Turnhout voor 3 maanden op 5 Februari publiek verpacht, mits twee betalingen te doen op 23 Februari en 23 Maart, te weten :

Den impost (belasting) op alle etelijke en drinkelijke waren (uitgenomen de granen) aan Dierk Matheeuws voor 405 rinsgulden met 4 hoogen aan 8 rg. ;

Het gemaal van de granen aan M. Hoefnagel voor 20 rinsguldens met 6 hoogen aan 3 rg. ;

Het amonitie geld op elk aam bier, te betalen 3 stuivers aan Dierk Matheeuws voor 65 rinsguldens met 6 hoogen aan 3 rg. ;

De bieren binnen de vrijheid gebrouwen (geen pachters) ;

Den turf per voeder groot of klein, die buiten wordt gevoerd aan H. Gevaerts voor 29 stuivers en 2 hoogen ;

De wijnen en buitenbieren aan Hans Vanschoor, voor 80 rinsguldens en 26 hoogen ;

Het meten van alle soorten van granen aan Henry Symons voor 27 rinsguldens en 9 hoogen ;

Het potwerk, uitgenomen de pannen, aan Geert Vucghs, voor 16 rinsguldens en 6 hoogen ;

De pannen, plaveien en tichelsteenen aan Jan Faeyen-dries, voor 2 rinsguldens en 12 stuivers en een hoog.

Het weggeld in de vrijheid aan Jan Van Pelt, voor 19 clinckaarts en 2 hoogen.

Het bier dat buiten wordt gevoerd aan Willem Canters voor 6 rinsguldens 5 stuivers en 5 hoogen.

Door de voormelde verpachting en de navolgende opbrengsten kan men duidelijk zien dat Turnhout ten dien tijde weinig bevolkt was.

De opbrengst der gewone en buitengewone beden beliep tot 3025 rinsguldens 4 stuivers.

De buitenbeden van de bewoners op de gehuchten buiten de vrijheid 368 rg. 4 stuivers 1 oort.

Het klooster van Corsendonck moest hier voor betalen 102 rinsguldens 5 stuivers.

Het recht in het vleeschhuis 9 rinsguldens 5 stuivers.

Idem op het aardewerk 14 rinsguldens.

Idem op steenen en pannen 3 rinsguldens.

En het poitersrecht 18 gulden.

De Hertog van Alençon stevende kort na zijne inkomst in Vlaanderen naar Engeland met het doel zijn huwelijk met de koningin Elisabeth te voltrekken. Doch ofschoon hij reeds met deze koningin een Contract had aangegaan, en dat de ringen van trouwbeloften van wederzijds waren gegeven, bleef dit echter eene ongedane zaak. Deze vorstin vond verschillende verschooningen om haar huwelijk niet te volbrengen. Zij vergenoegde haar met den Hertog met geld, dat zij hem beschikte, te ondersteunen. Zij zond hem naar de Nederlanden terug, vergezeld van den Graaf de

Leycester en van 100 andere Engelsche Edelen, met een gevolg van 500 personen.

De Hertog werd met de vloot van den Admiraal Houart naar Zeeland gebracht, en landde den 10^e der maand Februari te Vlissingen aan.

De Prinsen van Oranje en d'Epinoi verwelkomde hem aldaar, en kwamen ter oorzake van de groote koude te zamen te voet tot Middelburg.

De Hertog werd in deze stad feestelijk ontvangen, en vertrok van daar, na een kort verblijf met 50 schepen naar Antwerpen. (Zie over zijne luisterrijke ontvangst en verblijf in die stad, de geschiedenis van Y. H. Mertens en K. L. Torfs.)

De blijde inkomst van den Hertog in voornoemde stad werd opgevolgd door een zwaar onweder en fellen stormwind, waardoor vele schepen vergingen, dijken doorbraken, en een groot getal menschen en beesten in de polders, wederzijds de Schelde verdronken. (1)

Op 15 februari verkreeg de vrijheid Turnhout van den Prins Alexander van Parma, alsdan te Doornyk, eene *sauve garde*.

Op zondag 18 Maart, deed een zeker spanjaard, Juan Yauregui, aangepord door de belooning en de vogelvrijverklaring des konings Philips, te Antwerpen een aanslag op het leven van den Prins van Oranje. Onder voorwendsel van een verzoekschrift te willen aanbieden vuurde

(1) Zie verder dezelfde geschiedenis, alsook die van het huis van Oostenrijk door Kraft.

Jauregui met een pistool op den Prins, en trof hem in het hoofd, zijnde de kogel onder het rechter oor ingegaan, en langs het gehemelte des monds beneden het linker kaaksbeen uitgekomen. De moordenaar werd door de hellebardiers op de plaats afgemaakt. (2)

De droefheid der Antwerpenaars over dit geval was onuitsprekelijk. Zij getroosten zich nochtans, omdat de wond niet doodlijk was. Wanneer de Prins van Oranje weder genezen was, geleide hem den Hertog van Alençon naar Gent en Brugge, alwaar een ander moordenaar werd ontdekt die den middel zocht om den Prins te dooden. Hij noemde zich Nicolaes Salcéde, spanjaard, die na zijne inhechtenisneming belijdde 4000 kroonen ontvangen te hebben, om door vergif of andersins den Prins van Oranje en den Hertog van Alençon het leven te benemen, en welke hij steeds volgde om zijn boos inzicht te kunnen uitvoeren. Een zijner medeplichtigen Frans Baza, Italiaan, die ook in hechtenis werd genomen, beleed hetzelfde feit, en zelfmoordde zich met eenen messteek voor zijne terechtstelling, ten einde de strengheid der doodstraf te ontwijken. Salcéde werd naar Parijs vervoerd, alwaar hij door vier paarden werd van een getrokken.

Den 5^{den} Juli veroverde de Prins Alexander van Parma de stad Audenaerde.

De heer Joannes Hauchin, geboortig van Geeraardsbergen, werd in 1582 als Aartsbisschop te Mechelen genoemd.

(2) Zie vorige nota.

Op de aanhoudende klachten en verzoekschriften der Turnhoutsche ingezetenen, om van het garnizoen franschen op het kasteel ontslagen te worden, mochten zij er eindelijk in gelukken. Hun smeekschrift, een belangrijk stuk dat Turnhouts toestand te dien tijde duidelijk te kennen geeft, en dat wij hierna letterlijk mededeelen, werd den 14^{den} van oogstmaand door de staten van Brabant ingewilligd. Het garnizoen van het kasteel kreeg bevel van Turnhout te verlaten en naar Mechelen te vertrekken.

Ziehier den inhoud van voornoemd smeekschrift :

Aen mynheeren den staten des lants van Brabant.

Gheven oitmoedelyck te kennen die arme verlatene ingezetenen der vryheyt van Turnhout, soe dat vuyt hunne menigvuldige voergaende requesten uwe genoech kennelysk is hunne groote desolatie dagelycxée oppressie ende excessive extorsien van contributien en vuytteringhen daeraff. Zy ten lesten nae zoo vele remonstrantien hadden gehoept eens ontlast te worden en besunder van ruytervolcke aldaer onlanx onder capiteyn Durant opgenomen, dwelck alsnu in de voirs. Vryheyt gemonsterd zynde by den commissaris van Achelen alnoch egeen apparantie en maectt van vertreck noch hun en reguleren naar ordina van uwe Edel^h in plaetsse van die supplⁿ te laten verlichten by contributie van eenige andere dorpen daertoe geordineert ende die alreede daer oppe betalinge hebben gedaen, willen daer en hoven die voirs. ruyteren dus geheel voldaan zyn van supplianten tegen xvs^e sdaegs elcken ruyter, hoven het hoy, stroy service ende de xxv Rg v st tot behoef van voetvolcke, dwelck want die supplⁿ met goede reden waren weygerende en hebben hun die voirs. ruyteren nyet vermyt terstont hun hebben tegen danck en wille van der weth te gaen forieren naer hunne geliefte ende aldaer te teeren

en opscheppen al oft alle tgoet verbeurt ware, zoo dat die van der welh gedwongen wordden hun te absenteren ende die ingezetenen tzelve nyet langer en connen verdragen, zulex dat zy van groote fortse ende gewelt hun aengedaen zouden mogen vallen in disparatie tot meerderen in couvenieten, mits datter anders egeen remedie en wordt gestelt ende dat die voirs. ruyters. en soldaten op nyemanden en passen, maer metten svvplⁿ spotten met jjurieuse woorden als zy hun mette ordonan van uwe Eerw. begeeren te behelpen zoo dat by gebreke van vertreck anders nyet te verwachten en is dan dat voirs. crysvolck ten vuytersten hunne moctwillieheyte zal willen continueren ende die supplⁿ tracteren als oft zy vyanden des lants waren, ende oft er ontsach van Godt, Justitie, oft van den prince ende staten des lants egheen plaetsse en hadden, wesende eene saecke abominable, ende meer dienende tot ruine en oppressie dan beschermenisse van den lande zulcken ongeregeld volck alzo te laten domineren, syn daeromme die supplⁿ wederomme nae vele remonstrantien hun keerende tot uw Edel. Biddende zeer oitmoedelyck dat den Sⁿ gelieven wille voirs. crysvolck immers de voirs. ruyterye te doen vertrekken ende tet dyen eynde aen voirs. Commissaris van Achelen te schryven dus oyck bevelende ordre te stellen op de restitutie van de bedden en andere meubelen tot service vant voirs. crysvolck by den ingezetenen gedaan en geleent, dwelck etc. etc.

Apostille.

Is geresolveert dat die compagnie van capiteyn Durant zal trekken bynnen der stadt van Mechelen, en de tot dyen eynde de remonstranten promptelyck zullen opbrengen die som van in mindernisse van henen vyfden pen. volgens die assignatie oft repartitie daeralf te maecken by den ontvanger Aenvraetz houdende van gelycken die vs. remonstranten voor ontalagen van voirtaen meer te moeten opbrengen oft fromieren die xxv hg en vyf stuyvers in dese geruers, dan zullen mynheeren die staten ordre stellen dat den garnisoene van Turnhout ge-

lycken contentementen zal gegeven worden als andere garnisoenen in Brabant liggende, gedaen in Antwerpen desen XIII Oost-1582.

(geteekend) MEGANCK.
82.

Men zou nu wel is waar van eenen grooten last ontslagen worden, maar men bleef steeds bekommerd om vele betalingen voor de geloste gevangenen wethouderen en poirters te kunnen doen, alsook om de schulden voor de fortificatiewerken te Herenthals en elders te vereffenen. Met een woord het zag er in Turnhout en in de omliggende dorpen, die weinig meer bevolkt waren zeer ellendig uit.

Bij een getuigschrift van de schepenen van Turnhout, gedagteekend den naastlesten (30) Augusti 1582 verklaarden deze: Dat hunnen afgeganen Burgemeester (1) of rentmeester Jan Van Cloot, vele en excessive groote buitengewone lasten binnen de vrijheid Turnhout had moeten inmanen, die wel tot 44 duizend gulden beliepen, en er nog meer dan 5000 gulden te betalen waren en niet kon innen. Dat de aanhoudende oorlog, lasten en uiteringen van legers en van oorlogsvolk, als ook het uitsterven en vertrekken van vele ingezetenen der vrijheid, waar af de woningen en erfenissen die in groote menigte onbewoond en ongecultiveerd bleven liggen, de oorzaak waren; Redenen waarom hij aan den kanselier en aan den raad van Brabant uitstel was verzoekende, om zijne rekening later te mogen doen. Eindelijk dat het hem niet mogelijk was te betalen zonder de goederen van de gebrekkelijke personen te verkoopen.

(1) De Burgemeesters of rentmeesters werden voor 2 jaar gekozen.

Om van de bijgeloovigheid des volks, en van de barbaarsche straffen en wetspleging een denkbeeld te geven, halen wij hier letterlijk aan de geboekte schriften van een crimineel proces tegen zekere Alith Smolderen, gevangene en aangeklaagde voor tooverij bij de wethouders van Turnhout.

5. Septembris 1582.

Alit Smolderen gevangene.

Ghesien het proces crimineel, hanghende alnoch ongedecideert voor Mynheeren Schouteth en Schepenen der Vryheit van Turnhout, tusschen den voors. Schouth nove Officij aen^e ter eenre tegens Alith Smolderen gevangene en V Weerdere ter andere zyde, metten schifturen acten en art. in desen overgegeven en gehouden, metter informatie precedent by den aen^e ex officio preparatoire genomen, en den thoon van ptyen by den selven hier inne geproduceert, metter... van Bergeyck by der... in form van thoon overgegeven met oyck daar toe repche by der V Wesse^{se} gehouden, en daar toe van s^a s^a.

Termanisse des Shouths, is by den voors schepen gewesen en gecompdemneert de Vs Verweerster ter torturen en ter scherpe examinatie, ter moderatie ten minsten van vier schepenen, om dat gedaen voorts gedaen te worden soo behooren zal.

Examinata gedaen voir der torturen by Alit Smolderen gevangene ter prtien van Hironimus Verscheps, Jan Pauwels, G. Diericx, Dierick knechts, christiaen Walzy en Claes Verelstst schepenen op den XXe Sept: 1582.

De gevangene gevraecht oft zy geen kennis en heeft met Syken Trant en man Valentyns, en oft zy haer nyet en hebben besocht in deze haerder gevanckenisse, vercleert ierst de selve nyet te kennen, daernaec, vercleert de selve wel is kennen, en dat de selve haer wel

besocht hebben duerende deze haer gevanckenisse in den Gasthuysse. »

De selve gevraecht oft zy de beesten van Crispyn Dorthase nyet en heeft helpen schonen ten tyde de selve sieck waeren, vercleert daer mede by en aen geweest te zyn, en de selve oyck gezegent te hebben gelyck ander aldaar oyck put (present) synde, met deze oft volgende woorden. Godt hoede de beeste, en onse lievensbeth Vrouwe, ende vercleert dat nae de voirs. Segeninge de voirs beesten zyn genezen geweest, gel. zy anders nyet en weet.

De selve gevraecht oft zy by geene derlycke segeninge meer is geweest, vercleert neen.

De selve gevraecht oft zy geene beesten meer en heeft helpen segenen dan de crispyns vercleert neen.

De selve gevraecht oft zy de peerden van Lieven de Bont nyet en heeft betoovert, ende oft de voirs. Lieven nyet en is by haer geweest in den Gasthuysse alhier haer verwyntende dat de ze ghene was die zyn peert betoovert en doen sterven heeft, vercleert dat wel persoonen haer hebben comen besoccken, gelyck de voirs. Lieven oyck wel gedaen mach hebben, en zoo verre hy haer het verweten mach hebben vercleert dat zy het is vergeten.

De selve geleydt synde op de bancke (pynbank)

Verclaren gedaen bij Alit Smolderen, ter pntien van den Schouth, zyn stadthouder in volle Collegie van Schepenen hiyb. Gevaerts op den XX Septembris 1582.

De gevangene in de torturen gevraecht oft zy het peert van Lieven de Bont nyet geraekt en heeft ten tyde hy met zyne kerre omtrent ten huysse van den gevangene mes brochte, vcleert ierts neen en dnae vcleert dat zy selve peert op zyn billen heeft geslaeghen met haerder platter hant, en gevraecht waerom zy tselve hadde gedaen, vcleert dat zy tselve vuyt liefde dye zy tot des voirs. Lievens en alle ander lieden peerden is draeghende, hadde gedaen.

De selve gevraecht of Lieven de Bont by haar in den Gasthuysse nyet

en is geweest hebbende tselve aldaar int vier gebonden, en oft zy ten selven tyde geene groote pyne aan heur hert en hadde, veleert haer wetens den vs. Lieven nyet gezien te hebben in den Gasthuyse alhier dan ontrent den Castele alhier, denckende heur dat zy den vs. Lieven gesien heeft recht voor apprehentie, D na veleert dat de vs. Lieven by heur in 't Gasthuis wel is geweest en dat hy haer dreygden te smyten, mits dyen de vs. Lieven wilde seggen dat zy-zyn peert soude betoovert hebben dwelck zy veleert nyet gedaan te zyne.

De gevanghene gevraecht oft zy ten tyde als Lieven de Bont zyn afgestorven peert aldaer ierst tsynen huysse stoot, dyen selven nacht nyet van haren man is opgestaen en gecomen tot omtrent der deuren en huys van vs Lievens, veleert ierst neen, seggende dat zy nyet en wiste waer dat hy woonde, ende mits der vs Alith gepeynt worden, datte goede Informatien af waren, dat sy snachts neffens de zyde van haren man was opgestaen, waar dat zy dan by nachte gegaen was, vragende de gevanghen oft heur man sulcx geseyt hadde. Ten lesten heeft bekent dat zy aen de deurne oft huys van vs Lieven ten selven tyde heeft geweest.

Hiermede eindigt het laatste blad van dit crimineel vonnisboek en het volgende boek bestaat niet meer.

1682

Eenige dorpen van de provincie van Antwerpen en Oost-Vlaanderen welke aan de Schelde aangrenzen hadden met het doorbreken der dijken van de beide oevers met groote overstromingen aanzienlijke verliezen ondergaan en menschen levens te betreuren. De historie van Antwerpen van Mertens en Torfs halen hier over het volgende aan.

« Den 23 january stont hier het water tot in O. L. Vrouwekerk
« waer door vele grafzerken los gerackten. In de Nieuwstad, met name
« op het Boerenkwartier, werden vierentwintig huizen weggespoeld;
« vele menschen en beesten verdrongen. In de omstreken stonden de
« Oude Doel, Callo, Melsele, Cruybeke, Basele, Hoboken, Ruysbroeck,
« Boom, Niel en onderscheidene polders onder water. Ook in die
« streken versmoorden menigvuldige menschen en dieren, wier lyken
« tot voorby de stad kwamen aangedreven. Honderde personen, die
« op de daken van hunne huizen of in de takken der boomen gevlugt
« waren, werden met schuiten van daer afgehaeld toen men hunne
« noodsynen had kunnen bespeuren. Te Antwerpen werden er op een
« schip dertig binnen gebragt. » (1)

Dat de inwoners van Austruweel, Eeckeren, Lillo, Oorden Wilmarsdonck en andere insgelijks hier door veel schade hadden ondergaan en er deerlijk door moesten lijden behoefte geen verhoog.

(1) Gaubema, die dezen vloed onder zijne « Nederlandsche Watervloeden » heeft aangeteekend, stelt denzelfden op 26 januari.

Aan deze dorpen die vroeger voor eene dergelijke ramp vrijdom van lasten hadden verkregen, verleende Alexandre Fernèze den 26 Februari eene verlenging van dien vrijdom zonder de zeven kwartieren van Antwerpen des wegens te hebben gehoord (1).

De afgevaardigden der zeven kwartieren hiër van onder-richt vergaderden zich te Antwerpen den 10 Maart, en besloten hier tegen te protesteren en in rechten te verzetten. Deze ramp, die zoovele ongelukkigen had gemaakt, verwekte bij hen in plaats van medelijden, afgunst.

Wij laten hierna volgens eene beknopte schatting die zij voorbrachten, en waarin zij opsomden wat inkomen dat Zijne Majesteit jaarlijks verloor door het toestaan van dien vrijdom aan de voormelde overstromde dorpen.

Sommaire Schattaetien ende bewys van het gene syne Ma' compt t'jaers te ghemissen door het accorderen van den vrydom aen de gheimundeerde dorpen van Eeckeren, Austruweel, Wilmerdoncq ende Oirderen etc. etc. ende vervolgens wat dat soude belooopen voor 25 jaeren.

In den eersten soo gheven de voors dorpen in de beden s'jaers 3285 gul het welck beloopt voor 25 jaeren. 82125.0

Item in de imposten hebben ghegeven s' jaers omtrent de 1800 gul beloopt oock alsoo voor de 25 jaeren. 45000.0

Item voor den 20^e pen van 13000 gemeten ghereekent in rendagie tot 20 gul soude belooopen 30000 gul ende voor tweemaal ende half 25000 gul ghelyck als de leste ende voorgaende subsidien is ommegheslaeghen s'jaers ofte in elke subsidie ende vervolgens voor de 25 jaeren. 1775000.0

Laetende alsdan alnoch onge considereert de erffen ofte

(1) Zie bij drage A.

landen liggenden ten hooghe dyemen in de voors 20^e pen-
ninck niet en reeckent die oock noch tot een merckelycke
som belooopen (memorie.)

Beloopende als oot ghene sy pretenderen dat haere Mat. voor
25 jaeren aen haer soude glisseren ende tot secours gheven. 192125.0

Ende by fractie van 25 jaeren beloopt 't jaers. 76085.0

Sonder de personele lasten de quartieren en vervolgens
die selve dorpen in de overkomen die soude moeten rem-
bourseren en opleggen aen selve quartieren dye inne niet syn
begrepen de welke ten leege noch hebben in haer selven
gehevonden ende tot eene groote somme souden monterer. Memorie.

Het is oock te noteren dat boven dyen ieder ghemet staet mits alleen-
lyck gheven aen de Thyende hesters enen gulden van het recht van
de Thyende, dat ten minsten afgetrocken sesse gul soude moeten ghe-
ven van ieder ghemet als winnende daer op ontrent 20 viertelen graen,
en alsoo tot secours van de selve generaele dyehage in haer selven vid-
den ende prouffiteren van de 300000 ghemet de som van 150000 gul
s'jaers t'gene ten desen doch behoorden te worden ghenomen in Con-
sideratie.

Soo dat inghevalle die schaede was beloopende ontrent ofte over de
twee mael hondert duysent gul gelyck als die gheimundeerden voordra-
ghen die selve dorpen met een jaer souden vinden haere ontcosten by
middelen van glisseren die reele lasten van syne Mat. ende oock van de
prouffitteringge der thyende by de voor een jaer als monterende ter
somme van 226000 guldens, ende alsoo 26000 gul meer als haer schaede
emporteert.

Het volgende plakkaert of ordonnantie van de Hertogin
van Zimmeren, vrouwe en Barones van Turnhout van 12
februari op haar kasteel alhier gegeven, bewijst, dat de
beloofde premiën voor het vangen der vagebonden. waar

van wij in het vorig verslag gewaagden, het gewenschte doel niet had mogen erlangen.

Deszelfs inhoud luidt:

Marie by der gratien Godis Palts gravume by Rhyn, in Beijeren als mede tot guluk, Cleve en Bergen Hertogin, geboorne souvereïne Princesse van Orange ende Nassou Marek gravinne Van ter Veer ende Vissingen, Gravinne tot Sponheim, Marek, Raevensbergh, Catzenellenbogen, Vianden, Dietz, Lingen Moers, Bueren, Leendam Vrouwe tot Raevensteyn ende Breda, als mede vrouwe ende Baronnesse van Turnhout etc. etc. etc.

Haere Hoocheyt last ende autoriseert hier mede haeren Raedt ende Rentmeester Marcus Pauly omme op haeren bossche van Grootenhout te doen vellen hondert Eyeke afgaende boomen, de selve tot coope te stellen, ende op den 17^{en} Meert beneffens het ordinaris schaerhout ten overstaan van die van den gerechte ten hoogsten ende schoonsten aen de meestbiedende vercoopen, reserverende de toppen ofte capruynhoudt tot haer hofhoudinge, ende dat hy gecommiteerde goede opsicht nemen tot voor comminge van alle Collusien ende Monopolien, als oock van syne ervarentheyt geven synbericht, met overbrenginge van Copey der selve vercoopinge, gegeven op onsen Castele tot Turnhout desen Meert 1682.

(Geteekend) Marie.

Ter Ordonnantie vanhaer Hoocheyt

(Geteekend) Hemmema.

Tot het nakomen van voormeld plakkaart voor het verjagen en vangen der bedelaars en vagebonden werden Marten Vervekken, H. Janssens en Roefs, dienaars van politie alhier ter stede, afzonderlijk betaald.

Voor Hare Hoogheids vertrek uit Turnhout machtigde zij haren raad en rentmeester Marcus Pauly van op het

Grootenhouts bosch (Gielschbosch) te doen vellen hondert eiken afgaande boomen in koopen te stellen, en op 17 Maart 1682 benevens het gewoon schaarhout ten hoogsten en ten schoonsten te verkoopen. De Hertogin voorbehoude voor hare hofhouding de toppen en kapruinhout.

De Hertogin kwam in 1682 niet weder in Turnhout, zij verbleef het overige van het jaar in Duitschland, en bekwam bij accoord met den keurvorst Palatijn het hertogdom van Zimmeren met zijne appendentien.

Daar den oorlog in Hongariën nog steeds voortduurde mochten de onderhandelingen van keizer Leopold om den grooten Turk te overhalen van zijn verbond met den Graaf Tekeli te verbreken, door de kuiperijen van den Franschen koning niet gelukken. Dezen koning poogde tevens den Kroonprins koning der Romeinen te doen kiezen.

Ondertusschen gelaste Lodewijk XIV de Maarschalk De Crequi van de stad Luxemburg te beleggen en te beschieten onder voorwendsel dat het garnizoen strooptochten maakte op Frankrijks grondgebied.

Men vreesde hier te lande ook wederom eenen oorlog, en de gecommiteerde van de Baronie van Turnhout, verzochten bij brief Hare Hoogheids bemiddeling om van den nieuwen Gouverneur-generaal de Markies de Grana de vernieuwing en confirmatie van den akt van vrijdom te verkrijgen.

Dezen brief, gedagteekend 16/26 November 1682, luidde:

Doorluchtigste Hoogeborne Vorstinne, genadighste Vrouwe.

De Scrupule van UE. doorl. Hoogheyt in alle haere hooghe en menichvuldighe occupation mijlyck te vallen heeft ons noch tertyt wederhouden van UE. Hoogheyt onderdaenen te comen aensoecken haere genadighe gheliefte te mogen wesen van ontrent desen Gouverneur Generael den Marquis de Grana de vsoecken de vernieuwinghe in confirmatie der Acte van Exemptie door het hoogh crediet en intercessien van Haere Hoocheyt H. L. M. en UE doorl. Hoogheyt aen haeren desen lande en onderdaenen soo gratieselyck by syne Mat van Spanien vergunt, dan ons vertrouwende op de gewoonlycke goedertiertheyt die UE doorl. Hoogheyt is hebbende tot haere onderdaenen en principaellyck van desen haeren lande, heeft ons de Vryheyt doen nemen van UE doorl. Hoogheyt in alle onderdanicheyt t'aensoecken de genaede aen haere onderdaenen ghelieven te doen, en ontrent desen Gouverneur Generael haer hoogh Crediet en Intercessie t'employeren tot becominge van de Acte Confirmatoir der exemptie, tgene wy verhopen dat UEd doorl. Hoocheyt sal genadelyck accorderen aen haere Onderdaenen ende in haere voordere protexie bewaren die altyt sullen bidden voor het lanck leven van UE doorl. Hoogheyt en oock altyd wesen.

Doorluchtigste Hoogeborne Vorstinne Ghenaedighe Vrouwe.

Van UE Doorl. Hoogheyt de ootmoedighste en ghehoorsaemste onderdaenen en dienaeren die officieren en ghecommitteerde ter generael landsvergaederinghe door order van selve onderteekent.

G. PROOST.

Turnhout 16/26 Novembris 1682.

Het antwoord hier op van Hare Hoogheid is van den volgenden inhoud :

Lieve Ghetrouwe.

Wy hebben u brieff van den 26 Novembris aen ons geschreven ont-

fanghen waer in aen ons versoecken dat wy door onse intercessie by den nieuwen Gouverneur den Marquis de Grana mochten voor u procureren Acte van Exemptie, gelyck wy nu altyt ghetracht hebben onse lieve innegesetenen te soulageren en wy nu occasie hebben U onse genegenlydht te bethoonen soo hebben wy goet gevonden onsen Raet en Rentmeester Marcus Pauly te committeren omme van onsen't weghen by den Gouverneur te versoecken vernieuwinghe van Acte van exemptie niet twyfende oft sal ten onse regarde sich favorabel verclaeren.

Lieve en Ghetrouwe bevelen U in de protexie Godes.

Creutznach den 30 Decembris 1682.

Geteekend MARIE.

In de volgende maand Januari verkreeg het land van Turnhout den gevraagden akt van vrijdom.

1782

Op 23 Maart werd er te Turnhout ingekwartierd een bataillon voetvolk en de staf van het regiment van den luitenant generaal Hardenbroeck, in dienst bij de hoogmogende staten van de vereenigde provinciën. Dit bataillon veranderde van garnizoen en kwam van Namen naar de Meijerije van S' Bosch.

De ziekte (de rooden loop) waar van wij het verleden jaar gewag maakten bleef voortduren. De wethouderen ter oorzake van de menigvuldige zieken van den rooden loop en galkoortsen, oordeelden derhalve noodig den 26 Maart een besluit te nemen van den apotheker Wouters en doctoer Liebrechts boven hun traktement eene gratificatie te verleen van 30 en 25 gulden.

De heeren Pauly en Liebrechts worden tevens gelast de apotheek van den voornoemden Wouters en van alle andere apotheeken te onderzoeken.

Den 27 april werd te Turnhout afgekondigd de verklaring van keizer Joseph II, bevattende 3 artikels *raeckende de invloeginghe ende de oeffeninghe van de Bisschoppelycke Overheydt op de Gheestelycke ordens binnen de Nederlanden.*

Den 8 juli besloten de wethouderen het innen van 11 reële en 38 1/2 personele bede af te lezen.

In den loop van dit jaar trof men eenige inwoners

aan, buiten Turnhout geboren, die zich beklaagden over het betalen van het poiters recht (burgerrecht) onder anderen M. Colbert en zijne vrouw vroegen de gunst om zonder dit recht te voldoen binnen Turnhout te mogen komen wonen. Zekeren Gerardus Kennes, den eersten violist in de parochie kerk vroeg hetzelfde voordeel, zich beroepende op den duren tijd en zijne kleine gagie (traktement.)

In zitting van 24 april, als wanneer de wethouderen hier over beraamden, verklaarde den heer hoofdschout Carolus de Fierlant: *dat er binnen Turnhout diffrente advocaten, licentiaten in de medecijnen, ontfangers, controleurs, commise en diergelijke persoonen komen woenen dewelke pretenderen uit kracht hunner ambten ongehouden zijn te betalen de burgerij.*

Op dit verhoog werd er besloten advies te halen bij drie advokaten te Brussel, namelijk bij de heeren Zerezo, Decock en Anthonis.

Den 20 oktober werd er van wege den keizer eene waarschuwing afgelezen, dat wanneer een persoon aangehouden zijnde door de militairen zich verstoutte te ontvluchten, hij zich in gevaar zoude stellen van een geveerscheut van de wacht te ontvangen.

Daar er andermaal eene besmettelijke ziekte onder het hoornvee in de Mijerije van s' Hertogenbosch en in de Baronie van Breda zich had veropenbaard, werd er den 20 December eene politieke ordonnantie door de wethouderen van Turnhout afgekondigd van den volgenden inhoud.

Politique ordonnantie tot het achtervolgen de schikkingen van de edicten ofte placcaerten geemaneert tegens den voortganck der besmettelijke siechte onder het hoorne Veede.

Alsoo de besmettelijke siechte onder het hoorne Veede sijn onlanghs heeft veropenbaert op het Hollandts gebiedt soo onder de Meyerye van s'Hertogenbosch als de Baronie van Breda ende dat die besmettinge sijn nadert tegens de dominatie van Syne Majestyt soo wort van wegens myne heeren die Hooft Schouteth ende Schepenen ingevolge expresse orders van hunne Konincklyke Hoogheden de Gouverneurs van dese Oostenrycksche Nederlanden van dato 17 deser geordonneert aen alle de inwoonders deser jurisdictie van stiptelyck te achtervolgen de schikkingen van de edicten ofte placcaerten geemaneert tegens den voortganck van de besmettelijke siechte onder het hoorne Veede ende namentlyck hunne beesten soo veel mogelyck gesloten te houden, van met sorghevuldigheid te onderhouden de suyverheyte ende nettigheid der stallen ende te sorgen dat niemant daer in en logeert nochte ook in de plaetsen alwaer hoey, stroey oftean dere waeren dienende tot voetsel van de beesten wert bevonden, recommanderende voorders myne voors heeren aen hunne ingesetenen van van tyde tot tyde in de stallen te branden asyn, peck, solfer, wieroock ende geneverbesien ende voorders de intentie van hunne hooghgemelde Konincklyke hoogheden exactelyck te achtervolgen op de penen als by de placcaerten gestatueert.

Actum in Collegio Dominorum desen 20 Xber 1782.

En den 22 December maakte men bekend eene keizerlijke ordonnantie van 25 November, verbiedende *te fabriqueren, binnen 's lands te brengen, te verkoopen, te draegen ende te gebruyken alle waeren gebrillanteerd met glas.*

BIJDRAGE.

A

*Ordre de son Alteze touchant prolongation à ceux d'Escheren.
Alexandre Farnese etc.*

Tres cheres et bien aymés. Nous vous faisons cette vous ordonnons au nom de sa Maté d'accorder a ceux de village d'Austruweel et Consorts prolongation de l'Octroy qu'ils vemenderont sans preablement ouy ceux de sept Quartiers d'Anvers estant tres cheres et bien ayms Mre Seigneur vous ait en sa S^e Garde. Bruxelles le 26 de feb. 1682 (signé) Alexander Farnese. Contresigné Claris, plus bas Hymbeecke.

